БУХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

Бурят-Монголой ҮНЭН

№ 100 (6320)
АПРЕЛИИН 27
СУББОТО
1957 он

Сэн 20 мүнгэн.

КПСС-эй Бурят-Монголой обкомой, БМАССР-эй Верховно Соведэй, КПСС-эй Улан-Удын горкомой орган.

Эрэгтэй, эмэгтэй колхознигууд, МТС-үүд болон совхозуудай хүдэлмэрилэгшэд, хүдөө ажахын мэргэжэлтэд! Ороохо таряа, мяха, һү, хлопок, нооһо, лён, хартаабха, овощь болон хүдөө ажахын бусад продуктнуудые орондоо бүри ехээр үгэе!

(1957 оной Майн 1-дэ зорюулһан КПСС-эй ЦК-гэй Уряануудһаа)

Хүдөөгэй клубуудай хүдэлмэрие эрид һайжаруулха

Улад зоной дунда культурно-гэгээрэлэй хүдэлмэрие мүнөөнэй эрилтын ёһоор, удха түгэлдэрөөр саг үргэлжэ ябуулха хэрэгтэ хүдөөгэй культурын эмхи зургаануудай—клубуудай, библиотекэнүүдэй, культбазануудай, Культурын байшангуудай, улаан булангуудай үүргэнь угаа ехэ байна. Советскэ хүнүүдые коммунистическээр хүмүүжүүлхэ, тэдэнэй юрэнхы эрдэм болбосоролые, культурна хэмжээень дээшэлүүлхэ хэрэгтэ эдэ эмхи зургаанууд шиидхэхы үүргэтэй ха юм. Тиимэл хадань манай Коммунистическэ парти болон Советскэ правительство энээн тушаа саг үргэлжэ анхаралаа хандуулна.

Жэлһээ жэл бүри культурно-гэгээрэлэй эмхи зургаануудай тоо олошорно, энэ хэрэгтэ ехэхэн мүнгэн зөөри һомологдоно. Манайшье республикада, илангаяа хүдөө нютагуудаар һүүлэй жэлнүүдтэ олон клубууд, культбазанууд, библиотекэнүүд, Культурын байшангууд баригдажа, ашаглалгада оруулагдаа.

Мүн хүдөөгэй арад зоной дунда культурно-гэгээрэлэй хүдэлмэрие һайнаар ябуулха хэрэгтэ зарим клубууд, тэндэхи хүдэлмэрилэгшэд һайн жэшээ харуулна. Хоринин аймагай Ашангын хүдөөгэй клуб (эрхилэгшэнь нүхэр Е. М. Харитонова) тэндэхи үргэн ниитэ арад зоной дунда культурно-гэгээрэлэй хүдэлмэри һайнаар ябуулна. Энэ клубай хүдэлмэридэ нютагай интеллигенци—багшанар, мэргэжэлтэд болон колхозуудай эдэбхитэд хабаадалсадаг юм. Клубай эдэбхитэдэй үүсхэлээр колхозой центрын зоной, механизаторнуудай, холын гүүртэ, отаргуудай малшадай дунда ород, бурят хэлэн дээрэ удха түгэлдэр, олондо ойлгосотой уран хурса элидхэл, хөөрэлдөөнүүд үнгэргэгдэжэ байдаг. Мүн шэнэ табанжэлэй түсэбые, КПСС-эй XX съездын шиидхэбэринүүдые тайлбарилһан харуулан ойлгуулха агитаци һайнаар эмхидхэгдэнхэй. Холын гүүртэ, отаргуудаар, полевой стануудаар ном зөөхэ нүүдэл библиотекэ клубай дэргэдэ хүдэлнэ. Хабарай тарилгын үедэ энэ нүүдэл библиотекэ шэнэ газетэ, журналнуудые, һонирхолтой номуудые полевой стануудта, тракторна бригадануудта абаашажа байха юм.

Мухаршэбэрэй аймагай Никольско, Сэлэнгын аймагай Юрөөгэй хүдөөгэй клубууд хүн зоной дунда культурно-гэгээрэлэй хүдэлмэрие һайнаар ябуулна гэжэ тэмдэглэхэ хэрэгтэй.

Зүгөөр, үшөөл олохон хүдөө нютагуудта культурно-гэгээрэлэй эмхи зургаанууд, нэн түрүүндэ клубууд хүдэлмэрээ муугаар эмхидхэнэ. Соёл болбосоролой хүдэлмэрие ажабайдалтай, шиидхэжэ байгаа зорилготоёо нягта холбоотойгоор ябуулжа, ажахын кампанинуудые амжалтатайгаар үнгэргэлгэдэ нилээд ехээр нүлөөлхэ аргатай байгаад, энэ арга боломжоёо дүүрэнээр хэрэглэнэгүй. Зарим клубуудай болон библиотекэнүүдэй хүдэлмэрилэгшэд эдэбхи үүсхэл багаар гаргана, тушаалта ажалдаа хайша хэрэгээр хандана. Илангаяа хабар, зунай сагта зарим клубуудай үүдэндэ томо гэгшын суурганууд үлгөөтэй байдаг.

Заиграйн аймагай Илька тосхондохи хүдөөгэй клуб (эрхилэгшэнь нүхэр Цыбиков) хүн зоной дунда культурно-гэгээрэлэй хүдэлмэри һулаар ябуулна. Клубаа нээжэ, хааяа кино харуулхаһаа бэшэ, ондоо ямаршье хүдэлмэри эндэ ябуулагданагүй. Мүн тэндэхи партийна, комсомольско организацинууд клубай хүдэлмэреэр һонирхоногүй, бодото туһаламжа үзүүлнэгүй. Ушар имэһээ Илька тосхоной ажалшад сүлөөтэй сагаа сэнгэлиг хүхюунээр үнгэргэхэ аргагүйдэнэбди гэжэ зүбөөр гомдоно. Яруунын аймагай Поперечнэ тосхоной, Зэдын аймагай Сталинай нэрэмжэтэ колхозой клубууд мүн лэ иимэрхүү байдалтай. Мүнөө хабарай тарилгын үедэ культурно-гэгээрэлэй хүдэлмэрие колхознигуудай ба механизаторнуудай хүдэлжэ байһан газартань ябуулхын тула эдэ клубууд ямаршье бэлэдхэлгүй байһаар. Илангаяа тарилгын ба малай зунай бэлшээриин үедэ клубуудай, культбазануудай хүдэлмэрие һайнаар ябуулха, нүүдэл кино болон библиотекэнүүдые эмхидхэхэ, мүн бусадшье культурна хэмжээ-ябуулгануудые бэелүүлхэ шухала.

Мүнөө хаа хаанагүй залуушуулай фестивальда бэлэдхэл үргэнөөр ябуулагдажа байна. Энээндэ хүдөөгэй клубууд, культурно-гэгээрэлэй эмхи зургаануудай хүдэлмэрилэгшэд ехэхэн үүргэ дүүргэхэ уялгатай.

Бурят-Монголой номой хэблэл, «Байгалай толон» журнал, республиканска газетэнүүд хадаа уранһайханай самодеятельностьдэ зорюулан бурят монгол арадай дуунуудые, нэгэ акттай зүжэгүүдые, элдэб рассказууд ба очеркнуудые олоор гаргажа байдаг. Клубууд ба культбазанууд культурна хүдэлмэридөө эдэ бүгэдые үргэнөөр хэрэглэдэг һаань ехэл һайн байгаа.

Нютагуудтахи партийно-советскэ организацинууд клубуудай, Культурын байшангуудай хүдэлмэреэр һонирхожо, тэдэнэй хүдэлмэридэ саг үргэлжэ бодото туһаламжа үзүүлжэ байха ёһотой. Илангаяа зарим аймгүйсэдкомуудай дэргэдэхи культурын таһагууд муугаар хүдэлнэ. Мүн клубуудые болон библиотекэнүүдые эрхилэгшэдээр шадамар бэрхэ, ажалдаа дуратай хүнүүдые табиха шухала байна.

Совет арад Агуупхэ Октябрьска социалистическэ революциин 40 жэлэй алдарта ойе ажалай амжалтаар угтахын түлөө эршэмтэйгээр тэмсэжэ байна. Энэ үедэ хүдөөгэй культурно-гэгээрэлэй эмхи зургаануудай хүдэлмэрие эрид һайжаруулха, хүн зоной культурна эрилтэнүүдые хүсэд дүүрэнээр хангахын тула бүхы хүсэеэ элсүүлэн оролдохо шухала байна.

Хүдөө тосхонуудта культурно-гэгээрэлэй хүдэлмэрие һайжаруулха тухай асуудалаар Бүхэроссийска зүблөөн болажо дүүрэбэ

Хүдөө тосхонуудта культурно-гэгээрэлэй хүдэлмэрие һайжаруулха тухай асуудалаар 3 үдэрэй турша Москвада болоһон Бүхэроссийска зүблөөн апрелиин 25-да дүүрэбэ.

Һүүлшын заседанида нүхэд М. А. Суслов, Н. И. Беляев, П. Н. Поспелов гэгшэд байлсаа.

Хүдөө тосхонуудта культурно-гэгээрэлэй хүдэлмэрие һайжаруулха тухай асуудалаар РСФСР-эй Культурын министр нүхэр Зуевагай элидхэлые зүблөөндэ хабаадагшад—клубуудые, Культурын байшангууд, библиотекэнүүд, уншалгын байшангуудые даагшанар, киномеханигууд, багшанар, нютагуудтахи культурын органуудай хүтэлбэрилхы хүдэлмэрилэгшэд тодорхойгоор зүбшэн хэлсээ. Зүблөөн дээрэ хамта 40 хүн үгэ хэлэһэн байна.

РСФСР-эй арадуудай культурын ехээр хүгжэһые үгэ хэлэгшэд элирүүлээ. Агууехэ Октябрьска социалистическэ революциин 40 жэлэй ойдо бэлэдхэлгэдэ культурно-гэгээрэлэй эмхи зургаануудай хабаадалсаха тухайда ехэ анхарал табигдаа.

Культурно-гэгээрэлэй организацинуудай хүдэлмэридэ бии байһан ехэхэн дутагдалнуудые үгэ хэлэгшэд элирүүлээ.

КПСС-эй ЦК-гэй секретарь нүхэр П. Н. Поспелов зүблөөн дээрэ ехэ үгэ хэлээ.

(ТАСС).

ХҮДӨӨ АЖАХЫН ХҮДЭЛМЭРИЛЭГШЭД! Ороохо таряанай ажахые улам саашадань хүгжөөн дэбжээхын түлөө тэмсэгты!

(1957 оной Майн 1-дэ зорюулһан КПСС-эй ЦК-гэй Уряануудһаа)

☆ ☆

Хара таряа тарина

ТОРИ. Аймагай зарим колхозууд хабарай тарилга хэжэ эхилээ.

Ториин МТС-эй нэгэдэхи тракторна бригадын (бригадирынь нүхэр Н. Харламов) хоёр агрегат Маленковой нэрэмжэтэ колхоздо хара таряа тарижа оробо.

Мүн «Коммунизм» колхозой Большой Увал, Хуурай гэжэ газарта тус МТС-эй зургаадахи тракторна бригадынхид (бригадирынь нүхэр Климов) хара таряа тарижа эхилһээр хэды хонобо.

Манай корр.

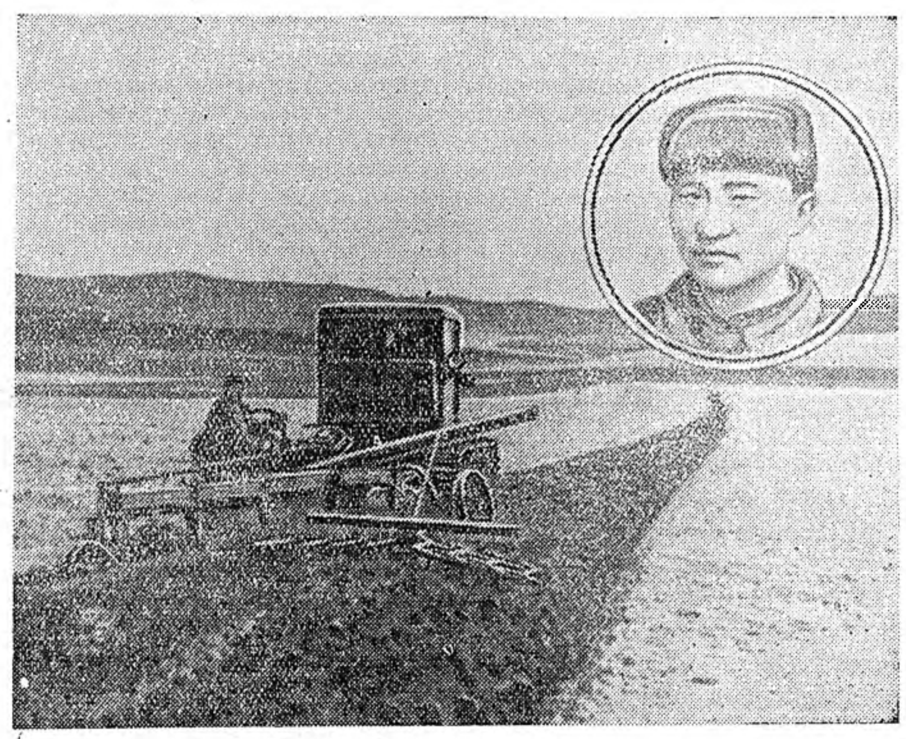
**

Бургалтайн МТС-эй механизаторнууд энэ жэлдэ үндэр баян ургаса абахын түлөө эршэмтэйгээр тэмсэжэ байна. Газарай хүрьһэнэй гэдэхэтэй сасуу борнойлго, хахалалга хэжэ эхилээ. Мүнөө бүхы дээрээ 2600 гектар дээрэ борнойлго хэгдээ, 2400 гектар пар хахалагдаа. Пар хахалалгаяа гол түлэб апрель соо дүүргэхээр оролдожо байнхай.

Эдэ үдэрнүүдтэ «Заветы Ильича», «Улаан Бургалтай» колхозуудай наруули газарай полинууд дээрэ хара таряа тарижа эхилбэ. Энэ хоёр колхоздо хара таряан Майн 1 болотор таригдажа дүүрэхэ юм.

Механизаторнуудай дунда дэлгэрһэн социалистическэ мүрысөөндэ хоёрдохи тракторна бригада (бригадирынь нүхэр Павлов), зургаадахи тракторна бригада (бригадирынь нүхэр Цыденов) түрүүлжэ ябана.

Д. Ухинов.

Сэлэнгын МТС-эй харьяата колхозуудта хабарай тарилгын хүдэлмэри хаа хаанагүй захалаа. Эгээн түрүүн Сталинай нэрэмжэтэ колхоздо газар хахалагдажа эхилээ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: № 1 бригадын тракторист Николай Ринчиновэй агрегат газар хахалжа ябана. Хүрээ соо Н. Ринчинов. А. Мантаевай фото.

☆ ☆

Шэнэ хаалта баригдаа

Заиграйн аймагай Тельманэй нэрэмжэтэ хүдөө ажахын артелиин газар дээгүүр Брянска, Челутайка гэжэ хоёр багахан горход урдадаг. Ново-Бряниин колхознигууд эдэ горходойнгоо уһаар сабшалан таряалангаа үнинһөө хойшо уһалдаг юм.

Газараа һайнаар уһалхын тулада уһалууриин элдэб барилга түхеэрэлгэ хэхэ шухала. Энэ хэрэгтэ эдэбхитэйгээр хандагшад колхоздо нилээд олон юм. Тэдэнэрэй тоодо колхозой урданай луговод 68 наһатай Макар Иосифович Даниловые, таряан ажалай бригадын бригадир Социалистическэ Ажалай Герой Серапион Кириллович Киселёв, луговод Григорий Акимович Шитин болон бусадые нэрлэжэ боломоор байна.

Макар Иосифович Данилов Челутайка гэжэ горхон дээрэ баригдаһан гурбан сөөрэмһөө колхозой ехэ сабшалан уһална. Уһалагдадаг газар дээрэһээнь зарим жэлдэ хорёод центнер үбһэ ногоо хуряагдадаг байна. Макар Иосифович эрхим ажалайнгаа түлөө «Бурят-Монголой эрхим луговод» гэһэн нэрэеэр гэдэ 1952 ондо хүртэһэн юм.

Ороохо таряанай үндэр ургасын мастер Социалистическэ Ажалай Герой Серапион Кириллович Киселёв эгээн гандуу жэлдэшье бригадынгаа гэшүүдтэй хамта гектар бүриһөө 10—12 центнер ороохо таряа хуряана. Хабарһаа эхилжэ һайнаар уһалагдаһан газар дээрэһээ гектар бүриин 15—20 центнер ороохон хуряагдана. Киселёвой бригадынхид уһалагдадаг газарайнгаа талмай дээрэһээ үнгэрэгшэ жэлдэ нилээд ехэ ургаса хуряагаа. Энэнь колхоздо хуряагдаһан дунда зэргын ургасада орходоо хоёр дахин ехэ болоно. Үнгэрэгшэ жэлдэ хэды гандуу байбашье, луговод Г. А. Шитин гектар бүриһөө дунда зэргээр 8 центнер үбһэ хуряагаа. Энэнь колхозой бүхы сабшалан дээрэһээ хуряагдаһан үбһэндэ орходоо 2 дахин ехэ болоо.

Новая Брянь тосхонойхид энэ жэлэй январьда зүблөө зарлажа, тосхонһоо километр газарта шэнэ хаалта барихаар шиидэһэн юм. Ново-Брянска МТС-эй механизаторнууд хаалта барихадань Тельманэй нэрэмжэтэ колхозойхидто эдэбхитэйгээр туһалаа. Хаалта барилгада үдэр бүри 10—15 хүн, хэдэн машина, трактор хүдэлөө. Аймагай леспромхозуудта ажалладаг комсомолшууд хаалта барилгада мүн лэ эдэбхитэйгээр ажаллаа. Энэ ехэ хаалтын апрелиин 7-до баригдажа дүүрэхэдэнь Брянскын уһаниинь сабшалан, таряалангай газар дээгүүр, тосхоной ажалшадай огород соогуур урдан тараа.

Хаалтын нюрганда 2400 кубометр шорой, 450 гаран кубометр шулуу, шабар адхагдаа. Энэ хаалта барилгада колхоз 50 мянган түхэриг гаргашалхаар хараалһан юм. Бодото дээрээ нилээд үнэгүйгөөр тэрээнээ бүтээгээ.

Колхоз эдэ үдэрнүүдтэ газараа уһалжа байна. Уһалууриин хүдэлмэридэ үдэр бүри 25—30 хүн гарана. Гэбэшье, сабшалан таряалангые түргөөр уһалхын тулада үдэр бүри 50—60 хүниие табиха шухала байгаа. Уһалуури дээрэ ажаллагшад резинэ гутал, хүрзэ гэхэ мэтэ хэрэгсэлнүүдээр хүсэд хангагданагүй.

Мүнөө жэл эндэхи гол горходой уһаниинь илангаяа ехэ. Тельманэй нэрэмжэтэ колхозойхид энээниие хараадаа абажа, шадаал һаа ехэ газараа уһалха уялгатай.

С. Тюлюкин.

Уһалууриин һубагууд заһагдана

Сабшалан уһалалгада Баргажанай аймагай Баян Голой Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой гэшүүд ехэхэн оролдолго гаргана.

Һаяхан Харлаг нютагта воскресник боложо, тэндэхи һубаг канаванууд сэбэрлэгдэбэ. Мүнөө Харлагай канаваһаа Мандай, Боргол, Сорон, Алхан гэжэ газарай 800 гаран гектар сабшалангые уһалхада һаадгүй болонхой.

В. Баторов.

Дутагдалнуудаа дары усадхаха зэргэтэй

Энэ жэлдэ тарянанай үндэр баян ургаса хуряажа абахын тула Кяхтын аймагай зарим колхозууд, совхоз газарай шииг нойто бариха хүдэлмэрие 5—6 үдэрэй туршада дүүргээ. Эндэхи зарим түрүү тракторна бригаданууд энэ шухала хүдэлмэрие һайн шанартайгаар, агротехническэ заабаринуудай ёһоор үнгэргэбэ. Гэхэтэй хамта, тарилгада муугаар бэлдэһэн дээрэһээ Погранична МТС-эй олонхи колхоз, тракторна бригаданудта түрүүшын үдэрһөө агротехническэ заабаринуудые эбдэхэ ушар үзэгдэбэ. Эдээн тухай тодорхойгоор хаража үзэе.

ГЕКТАРАЙ ХОЙНОҺОО ОРООД ШАНАРАА МАРТАНА

Полиие хүндэлэн борнойлхо ёһотой гэжэ тарилга тухай бага сагашье мэдэхэ хүн тухайлха. Теэд, Маленковой нэрэмжэтэ колхоздо хүдэлдэг 4-дэхи тракторна бригадын механизаторнууд гектарай хойноһоо оролдоод, полиие утаашань борнойлно.

Иигэжэ борнойлходо газар шииг нойто бариха юм аал?

Тиигээдшье иигэжэ борнойлходо поли жэгдэрнэгүй, эндэ тэндэ байһан лама хонхорхойнууд хуушанайхяараал үлэнэ. Миил зөөлэн хахалалгын түсэб дүүргэһэн нэрэ зүүнэ бэшэ гү? Жэшээлхэдэ, энэ бригадын тракторист нүхэр Лоскутниковай агрегат Дабаан Хужар гэжэ участогта 110 гектарые утаашань борнойлоо.

Мүн энэ бригадын трактористнар Воробьёв, Ког гэгшэд эртын пар хахалхадаа оройдоол 10 сантиметр гүнзэгытэйгөөр хахалаа. Газарай хүрьһые хаража, нойто барисатай, хүндэ хүрьһэтэй газар борнойлхо гэжэ хэлсэгдэһэн байгаа. Теэд, зарим тракторна бригаданууд колхозой правлениин зүбшөөлгүйгөөр хүнгэн хүрьһэтэй, элһэлиг участогуудта борнойлго хэһэн байха юм.

ҮРЭҺЭЭ БЭЛДЭНЭГҮЙ, НАГ ШЭБХЭ ПОЛИДО ГАРГАНАГҮЙ

Мүнөө үедэ аймагай колхозууд эртын пар болохо участогуудые хахалжа байна.

Хэрбээ дулаан үдэрнүүдэй болоо һаа, хара таряан апрелиин эсэстэ, шэниисэ май һарын эхеэр таригдахаар хараалагдана. Үндэр ургаса абахын түлөө һайн шанартай үрэһэ хүрэнгэ ехэ удхашанартай. Гэбэшье, зарим колхозууд бии байһан үрэһэеэ хороор угаапагүй. Сталинай, Маленковой болон бусад колхозуудта иимэ ушар үзэгдэнэ. Ядахадаа амбаартаа байһан үрэһэеэ һалхитуулнагүй.

МТС-эй главна агроном нүхэр Пантелинэй, колхозуудай агрономуудай энээн тухай һанаагаа зободоггүй байһаниинь гайхалтай.

Олонхи колхозуудта үрэһэ хүрэнгэ дутана. Жэшээлхэдэ, Маленковой нэрэмжэтэ колхоздо зелёнко тариха 1597 центнер овёс дуташоо. Тэрэнэйнь 700 центнерынь гүрэнһөө абтаха, 897 центнерынь бэдэржэ олохо аад, энээн тухай колхозой правлени һанаагаа табинагүй.

Наг шэбхэ удаанаар гаргагдана. Таряалан, сабшалангай газар дээрэ наг шэбхэ ехээр гаргажа, утэгжүүлһэнһээ үндэр ургаса абтадаг. Энээн тухай хэлээдшье ялтайб.

Теэд энэ хэрэгтэ колхозуудай, МТС-үүдэй хүтэлбэрилэгшэд анхаралаа бодотоор табинагүй. Һүүлэй мэдээгээр аймагай колхозууд энэ талаар түсэбөө оройдоол 17 процент дүүргээ. Таряалангай газар ехэтэй Сталинай нэрэмжэтэ колхоз арай гэжэ 500 тонно, Ульяновай нэрэмжэтэ колхоз 300 тонно аргал, шэбхэ гаргаа.

Зарим колхозуудай комплексно бригадын бригадирнууд хэды шэнээн тонно наг шэбхэ гаргаһан тухайгаа мэдэнэгүй. Маленковой нэрэмжэтэ колхозой нэгэдэхи комплексно бригадын бригадир нүхэр Соломинһоо хэды тонно наг шэбхэ гаргааб та гэжэ һурахада: «Хоёр зуугаад лэ болоһон байха. Сэхынь хэлэхэдэ, тоолоногүйб гэжэ харюусаба».

Энэ колхозой 3-дахи комплексно бригадын бригадир нүхэр Цыренжапов иигэжэ мэдүүлбэ: «Наг шэбхэ гаргаха хүнүүд дутана. Энэ жэлдэ оройдоол 10 хоорбо гаргаабди. Колхозой правлени манһаа эрилтэ хэдэггүй».

Нүхэр Переваловай хүтэлбэрилдэг тракторна бригадада «У-2» маркын трактор юушье хэнэгүй. Наг шэбхэ гаргаха хүдэлмэридэ мори унаа мүн лэ хэрэглэгдэнэгүй.

Погранична МТС-эй директор поли утэгжүүлхэ тухай хооһон хөөрэлдөөгөөр хайран сагаа барана. Тээсгэн болоһон партиин айкомой пленум дээрэ станциин директор нүхэр Еланов бүхы хүсэеэ элсүүлхэбди гэжэ байгаад гоё гоёор сугларагшадые найдуулаа бэлэй. Зүгөөр тэрэнэй һүүлээр бодото хубилалта тэндэ болоогүй. Наг шэбхэ полидо гаргахадаа, тэрэнээ һайса обоолногүй. Эндэ тэндэ ганса нэгэн хоорбонуудаар хаягдаһан обоохойнууд һалхинда хиидэшэнэ. Иимэ ушар олонхи колхозуудта үзэгдэнэ. Мүн Кяхтын хонин ой совхоздо наг шэбхэ гаргаха талаар биратай юумэн хэгдэнэгүй. Олонхи колхозууд минеральна утэгжүүлгэ абаагүй.

МЕХАНИЗАТОРНУУДАЙ АЖАҺУУДАЛ ТУХАЙ

— Халаанайнгаа һүүлдэ һайнаар амарбал бэедэ хүнгэн, ажаллахадашье урматай,—гэжэ Погранична МТС-эй 5-дахи тракторна бригадын тракторист нүхэр Каюмов хөөрэнэ.

Эндэхи тракторна бригадануудаар ябахада механизаторнуудай байдаг байра задагай зайдан байһаар. Колхозуудай хүтэлбэрилэгшэд малай үбэлжэлгэдэ анхаралаа хандуулнабди гэжэ шалтагаан бариад, механизаторнуудай гэр байрые заһабарилха хүдэлмэри тарилгын эхилтэр хээгүй байшоо.

Малай үбэлжэлгын эгээл харюусалгатай үеын байбашье, хүтэлбэрилэгшэд механизаторнуудай культурна ажаһуудалай эрилтые хангаха тухай мартаха ёһогүй. Маленковой нэрэмжэтэ колхозой Золтонгоо, Сафроновка, Хараганта гэжэ нютагуудта байһан полевой стануудай һайнаар заһагдаагүй. Псэшэн хэхэ хирпиисэ дутана. Гэр байрануудынь сагаадагдаагүй, сонхонуудайнь шэл эбдэрхэй. Энэ колхоздо хүдэлдэг табадахи тракторна бригадынхид Субагтын эхин гэжэ газарта хүдэлнэ. Эндэ полевой стан баригдажа дүүрээдүй дээрэһээ механизаторнууд ажалдаа долоо модоной газарһаа ябана.

Тэдэниие эдеэ хоолоор таһалдуулха ушар үзэгдэнэ. Усть-Осын, Усть-Киранай сельпогой хүдэлмэрилэгшэд үдэр һүнигүй хүдэлжэ байһан механизаторнуудые нүүдэл наймаагаар хангаагүй.

—Полевой хүдэлмэриин үедэ нүүдэл наймаа эмхидхэхэ түсэб зохёогдожо, сельподо эльгээгдэнхэй,—гэжэ Кяхтын аймпотребсоюзай түрүүлэгшэ нүхэр Карабаев мэдүүлнэ. Гэбэшье, тэрэ түсэбөө дүүргэхын түлөө нүхэр Карабаев сельпогой хүтэлбэрилэгшэдтэ шанга эрилтэ табинагүй. Мүн тэрэшэлэн полидо хүдэлжэ байһан механизаторнууд кино харанагүй, лекци, элидхэл дууланагүй.

Аймагай культурын таһагые даагша нүхэр Мальцев эдэ дутагдалнуудые мэдэжэ байгаад, шэхээ бүглөөд, нюдөө анялад һууна.

ОЙЛГУУЛАМЖЫН ХҮДЭЛМЭРИ МУУГААР ЯБУУЛАГДАНА

Олонхи колхозуудай, МТС-эй партийна организацинууд хабарай тарилгын үедэ колхознигуудай, механизаторнуудай дунда политическэ хүдэлмэри ябуулха тухай түсэб табяагүй, агитаторнуудые томилоогүй. Тиимэһээ колхознигууд, механизаторнууд орон доторхи, уласхоорондын байдал тухай шэнэ һонииниие дууланагүй. Полевой стануудта тарилга тухай лозунг, плакадуудые харахагүйт.

Маленковой, Сталинай нэрэмжэтэ колхозой партийна организацинууд механизаторнуудай дунда ойлгууламжын хүдэлмэри ябуулнагүй шахуу. Парторганизациин секретарьнар энэ хүдэлмэриие МТС-эй партийна организаци ябуулха гэһэндэл, юушье хэнгүй хүлеэжэ һууна.

Погранична МТС-эй партийна организаци (секретаринь нүхэр Мешков) механизаторнуудай дунда социалистическэ мүрысөө һулаар эмхидхэнэ. Тарилгын эхилһэнһээ хойшо нүхэр Мешков бригадануудаар үсөөн ябана. Ханын газетэ, «Дайшалхы хуудаһан» гаргагданагүй. Хабарай тарилгын хойноһоо колхозуудай болон МТС-эй партийна организацинуудай шанга хинамжа табяагүй шалтагаанһаа зарим бригаданудта ажалдаа голодоһо гаргаха ушар үзэгдэнэ.

Хабарай тарилгын хүдэлмэриие богони болзорто, агротехническэ заабариие нарииһаар сахижа үнгэргэхэ, механизаторнуудай ажаһуудалые һайжаруулха талаар бии байһан дутагдалнуудаа дары усадхаха тухай партиин айком, аймгүйсэдком яаралтайгаар хэмжээ абаха ёһотой.

Д. Болхоев, манай корр.

ПАРТИЙНА АЖАБАЙДАЛ

Партийна организаци үндэр ургасын түлөө тэмсэнэ

Манай МТС-эй партийна организаци болон бүхы коммунистнууд, энэ жэлдэ үндэр баян ургаса хуряахын түлөө урдынхиһаа улам эдэбхитэйгээр тэмсэжэ байна. Манай МТС тракторнуудай заһабарилые январиин 20-до, комбайнуудай заһабарилые февралиин 20-до дүүргэһэн байгаа. Трактор, машинанууд урда жэлнүүдэйхиһээ һураггүй һайнаар заһабарилагдаа гэжэ хэлэхэдэ болохо.

Хабарай полевой хүдэлмэридэ бэлэдхэлэй үедэ коммунистнууднай жэшээтэ һайнаар ажаллажа, механизаторнуудаа зоригжуулдаг байгаа. Жэшээнь, радиатор заһабарилдаг коммунист Ф. Крюковой, түлишын аппаратура заһабарилдаг коммунист П. Десятовай, электро-түхеэрэлгэнүүдые заһабарилдаг коммунист И. Сергеевэй даадаг узелнууд түрүүлжэ ябаһан байна.

Энэ жэлдэ механизаторнуудай урда ехэхэн зорилго табигдаад байна. Хамта 9 мянга шахуу гектар газарта ороoһото болон тэжээлэй культуранууд таригдаха, 2 мянга шахуу гектар шэнэ ба боро газар хахалагдажа элдүүрилэгдэхэ юм.

Мүнөө хабарай хүдэлмэри эхилжэ, тракторна бригаданууд үндэр ургасын түлөө тэмсэжэ оробо. «Коммунизм» колхоздо хүдэлмэрилжэ байһан коммунистнууд П. Ковандинай, Б. Дроздовой хүтэлбэрилдэг тракторна бригаданууд эдэ үдэрнүүдтэ бэрхээр ажаллажа байнхай.

Манай механизаторнууд ажалаа зүбөөр эмхидхэжэ, хабарай тарилгые богони болзор соо, һайн шанартайгаар хэжэ дүүргэхэ гэжэ шиидэнхэй. Партийна бюро МТС-эй дирекцитэй хамта тракторна бригадануудай бригадирай, тэдэнэй туһалагшанарай семинар үнгэргөө. Семинарта механизаторнууд олоороо хабаадаа.

Семинар дээрэ иимэ темэнүүдээр лекци уншагдаа: «МТС-тэ ажахын тоосоо нэбтэрүүлгын удхашанар», «Тракторнуудай бүтээсые дээшэлүүлхэ арганууд», «Машина механизмуудые заһабарилгада мүнгэ зөөри гаргашалга бага болгохо замууд».

Энэ жэлдэ МТС-эй бүхы комбайнернууд трактористнуудаар хоёрдохи халаанда хүдэлмэрилхэ болоо. Тиимэһээ трактор механизмууд үдэр һүнигүй ашаглагдаха болоно. Энээнэй ашаар тарилгын хүдэлмэри нилээд богони болзор соо дүүргэгдэхэ.

Тракторна бригадануудай хоорондо социалистическэ мүрысөөн эмхидхэгдээ. Механизатор бүхэн тодорхой уялгатай. Партбюро хүдэлмэришэнэй комитедтэй хамта механизаторнууд байха полевой станнуудые шалгажа, дутагдалнуудыень усадхана, тэндэ харуулан ойлгуулха агитаци һайжаруулагдаа, показателиин доска бии болгогдоо.

Манай механизаторнууд хабарай тарилгые богони болзор соо дүүргэжэ, үндэр баян ургасын үндэһэ һуури табихын түлөө шууд тэмсэжэ байна. Партийна организаци механизаторнуудай дунда эмхидхэлэй, политическэ хүдэлмэрие үргэнөөр ябуулжа, тэдэнэй эдэбхи хэшээлые бадаруулан зоригжуулха бүхы хэмжээ абана.

Н. Вшивков, Ториин МТС-эй парторганизациин секретарь.

Удхатай лекци ойлгосотойгоор уншаха

Политическэ, научна эрдэм дэлгэрүүлхэ бүхэсоюзна обществын Баргажанай аймагтахи отделени 53 гэшүүдтэй юм. 23 багша, советскэ, партийна 19 хүдэлмэрилэгшэд, хүдөө ажахын 6 мэргэжэлтэд, медицинын 6 хүдэлмэрилэгшэд, колхозой хэдэн түрүүлэгшэнэр, бусад мэргэжэлтэд обществын гэшүүд болонхой.

Һүүлэй жэлнүүдтэ обществын гэшүүд арад зоной дунда лекци олоор уншадаг болоо. Хэрбээ 1955 оной туршада 104 лекци уншагдаһан һаа, 1956 ондо 244 лекци, 1957 оной 3 һарын туршада 112 лекци уншагдаад байна. Уласхоорондын байдал тухай, партиин түүхэ болон теориин асуудалнуудаар, экономическа, хүдөө ажахын, педагогическа, медицинскэ болон бусад темэнүүдээр лекцинүүд уншагдана.

Аймагай ветеринарна врач нүхэр Ф. С. Кириллов лекцидээ һайнаар бэлэдхэдэг. Уншаһан лекцинүүдээ колхозуудай ажал хэрэгүүдтэй нягтаар холбодог. Жэшээлхэдэ, гахайнуудай үбшэлхэ ябадалые һэргылхэ, үбшэлһыень аргалха тухай лекцидэнь олон хүн сугларжа, һонирхон шагнаа һэн. «Үнеэн бүриһөө тугал абадаг болохо» гэһэн лекци бэшээд, тэрэнээ мүнөө колхозуудта уншажа байна.

Мүн отделениин правлениин түрүүлэгшэ нүхэр П. Н. Эдинг лекци һайнаар уншажа, зонииe һонирхуулдаг юм. П. Н. Эдинг уласхоорондын байдал тухай лекци уншахадаа дэлхэйдэхи байдалһаа һонирхолтой, жэшээнүүдые хэрэглэдэг, материалаа һайнаар ниитэлэн согсолдог, ойлгосотойгоор хөөрэдэг.

Гэхэ зуура, лекци үсөөнөөр уншадаг, тэрээндээ муугаар бэлдэдэг хүнүүдшье манай аймагта бии. Жэшээлхэдэ, обществын гэшүүд—Хүнтэйн МТС-эй главна зоотехник А. Л. Лауль, Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой зоотехник Ж. Жалсараев үнгэрһэн 3 һарын туршада миил нэжээд лекци уншаһан байха юм.

Колхознигуудай, хүдэлмэришэдэй түрүү дүй дүршэл тухай лекцинүүд тон үсөөн уншагдана. Ажахын гол шухала асуудалнуудаар экономическа конференцинүүд үнгэргэгдэнэгүй.

Зарим хүнүүдэй ухаан бодолдо шэбээлһээр үлэһэн капитализмын үлэгдэлнүүдтэй тэмсэхэ зорилготой лекцинүүд хаа яа уншагдана.

Лекци уншаха бүхы хэрэгые тус обществын мэдэлдэ үгэһэн ушар хүдэлмэреэ эрид һайжаруулхыень аймагуудай отделенинүүдһээ эринэ.

Д. Гыргенов.

Зэдын аймагай Кагановичын нэрэмжэтэ колхозой һаалишан Бадма Хандажаповна Цыремпилова ажахын энэ жэлэй үнгэрһэн 6 һарын туршада үнеэн бүриһөө 700-гаад литр һү һаагаа.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: һаалишан Бадма Цыремпилова.

З. Веснинагай фото.

Хориин хонинoй совхозой 5-дахи фермэдэ

МЕХАНИЗАТОРНУУДАЙ УЯЛГА

Совхозой 5-дахи фермын полинууд дээрэ ажаллаха трактористнууд партиин ЦК-гэй ба ССР Союзай Министрнүүдэй Соведэй бүхы совхозуудай хүдэлмэрилэгшэдтэ хандаһан Хандалгые хүндэтэй дээрэ хүлеэжэ абаад, ажалдаа шэнэ амжалта туйлаха гэһэн уялганууд абаба. Бүхы даалгагдаһан техникээ һайнаар хэрэглэжэ, горючи болон бусадшье хэрэгсэлтэ зүйлнүүдые алмажа, үдэр бүриингөө даалгабаринуудые эрхим шанартайгаар ходо үлүүлэн дүүргэхэ гэжэ тэдэнэр шиидэд, совхозой 6-дахи фермын механизаторнуудые мүрысөөндэ уриба.

ТҮРҮҮ ҺААЛИШАНАЙ АМЖАЛТА

Һаалишан Цыбикмид Холхонова хэдэн жэлэй туршада һү һаалгаар аймаг соогоо суурхана. Ажахын жэлэй зургаан һара соо нүхэр Холхонова үнеэн бүриһөө 716 литр һү һаагаад, саашадаа бүри эршэмтэй ажаллажа байна.

Агуухэ Октябрьска революциин 40 жэлэй ойн хүндэлэлдэ ажалай вахтада жагсаад, нүхэр Холхонова харууһалдаг үнеэн бүриһөө 2000-һаа бага бэшэ литр һү һааха гэһэн уялга абаба.

ЛЕКЦИ УНШАГДАБА

Һаяхан совхозой главна агроном нүхэр П. А. Мишинский фермын тариян ажалай болон тракторна бригадануудай хүдэлмэрилэгшэдтэ кукуруза ба тэрэнэй агротехникэ тухай һонирхолтой лекци уншаба. Энэ шэмэ ехэтэй тэжээлэй культурын гектар бүриһөө 170 центнерһээ бага бэшэ ногоон тэжээл абаха гэжэ манай бригадынхид шиидэбэ.

Г. Цыренов.

Ажалшадай һанамжанууд

Инженернүүд, технигүүдэй дурадхалнууд

Промышленность болон барилга хүтэлбэрилхэ хэрэгые саашадань һайжаруулха тухай нүхэр Н. С. Хрущевой элидхэлэй тезисүүдые хаа хаанагүй зүбшэн хэлсэлгэ боложо байнхай.

Улан-Удын паровозно депогой инженернүүд болон технигүүд һаяшаг энэ тезисүүдые зүбшэн хэлсэжэ, бүримүһэн һайшаагаад, хараалагдаһан тэдэ хэмжээнүүдэй бэелүүлэгдэхэдэ, оронoймнай промышленность бүри ехэ хүсэтэйгөөр хүгжөөгдэхэ байна гэжэ нэгэн дуугаар мэдүүлбэд.

Ганса нэгэ министерствын тала баримталдаг ябадалай муу хойшолонгуудтай байһые тэмдэглэхэ зуураа, депогой главна механик нүхэр Есманский иигэжэ хэлээ:

— Манай городто, мүн түмэр замай узелда предприятинуудые хамжан мэргэжүүлхэ хэрэг тон муугаар шиидхэгдэнэ. Энээнэй шалтагаан юуб гэхэдэ, зарим хүтэлбэрилэгшэд өөрынгөө предприятиин талые хараад лэ, гүрэндэ, арадай ажахыда ямар ехэ гарза тохёолдоноб гэжэ харадаггүй. Улан-Удын ПВЗ инструментнүүдые элбэгээр хэхэ аргатай. Теэд заводойхид «материал үгэнэгүйт» гээд, захилыемнай дүүргэдэггүй. Гэхэ зуура, депо болон завод нэгэ министерствын мэдэлдэ байна бшуу. Нэгэ министерствын предприятинуудай хоорондохи асуудалнуудые шиидхэхэдэ иимэ бэрхэтэй байхадань, хоёр ондоо министерствын мэдэлдэ байдаг предприятинуудай хоорондо асуудалые шиидхэхэнь бүришье бэрхэтэй, заримдаа оройдоо шиидхэжэ шадахаар бэшэ байдаг гээшэ. Совнархозуудые байгуулхада иимэ ябадал усадхагдажа һайн болохо.

Предприятинуудые материально-техническэ талаарнь хангаха хэрэгтэ горьтойхон дутагдалнуудай бии байһан тушаа депогой начальнигай орлогшо нүхэр Михник хэлээ.

— Манай деподо хэрэгтэй запасной частьнууд Улан-Удын ПВЗ-дэ бүтээгдэдэг, — гэжэ тэрэ хэлэбэ.— Теэд завод бүтээһэн детальнуудаа Иркутскда, ВСЖД-гэй базада эльгээдэг. Тиигээд, бидэнэр тэндэһээ һөөргэнь Улан-Удын деподо асарнабди. Иимэ дэмы гаргаша хэнхаар деподо хэрэгтэй детальнуудые эндэнь орхидог болобол зүбтэй байна бшуу.

Депогой инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд тезисүүдые зүбшэн хэлсэхэдээ предприятидаа ажалай эмхидхэлые һайжаруулха, арга боломжонуудаа дүүрэнээр хэрэглэхэ тушаа хэдэн һайшаалтай дурадхалнуудые оруулба.

— Үйлэдбэри эрхилэлгые һайжаруулха асуудалые шиидхэхэдээ бидэнэр эгээн түрүүн экономическа талыень хараадаа абаха ёһотойбди. Манай парти тиигэжэ заадаг гээшэ. Предприяти бүхэн ашагтайгаар ажаллаха, үйлэдбэрие хэрэг ажалаа һайн мэдэхэ хүнүүд хүтэлбэрилхэ зэргэтэй бшуу. Тезисүүдэй гол зорилгонуудай нэгэниинь юуб гэхэдэ, бэлэдхэл һайнтай инженернүүд болон технигүүдые кабинетнүүдһээ гаргажа, гол түлэб үйлэдбэри дээрэ, цехүүдтэ эльгээхэ хэрэг болоно. Минии урда үгэ хэлэһэн нүхэр Нагорных техническэ таһагта главна технологой, конструкторай болон бусад мэргэжэлтэ[...] тушаал бии болгоод, тэрэниие [...]лэдбэриин-техническэ таһаг [...] нэрлэхэдэ таараха гэһэн дурад[...] оруулна. Би энэ дурадхалые бү[...] шаанаб. Яахадааб гэхэдэ, техни[...]кэ таһагта иимэ үлүү тушаалнууд нэмэһэнэй хэрэггүй. Харин мү[...] байгаашадыень элдэб олон са[...] дэмы эрээлхыень болюулаад, [...] түлэб үйлэдбэриин асуудалнууд шиидхэдэг болгохо хэрэгтэй. Га[...] манай деподо зэд шудхалгын [...] сток байлгаһанай хэрэггүй. Бид[...] һарын туршада оройдоо 5 то[...] зэд хайлуулдаг гээшэбди. Энэ[...] зэд хайлуулхын тулада хэдэн [...] ниие баринабди. Харин хайлуул[...]-дамал зэдые ПВЗ-һээ абадаг б[...] болнай бидэндэшье, гүрэндэ[...] һайн болохо бшуу.

Суглаан дээрэ үгэ хэлэһэн [...]ник нүхэр Миронов, бригадир [...]ронков болон бусад үйлэдбэри[...]рэ мастернуудай үүргэ ба хар[...]салгые дээшэлүүлхэ тушаа асуу[...] табиба. Депогой мастернууд [...] нэгэн асуудалые шиидхэхын ту[...]да заатагүй депогой начальниг[...]гү, али тэрэнэй орлогшонор[...] асууха баатай бологдодог. Хэр[...] электрогагналгын цехын мастер[...] хэрэгсэлнүүдые хадагалха мо[...] хайрсагай хэрэгтэй болоо һаань, [...]рэниие начальнигай захиралта[...]гөөр хэхэнь бэрхэтэй юм.

Эдэ асуудалнуудые депогой [...] тэлбэрилэгшэд бодомжолжо үзэ[...] зүбөөр шиидхэхэ зэргэтэй.

А. Новоселов, КПСС-эй Улан-Удын горкомой инструктор.

Предприятинуудые тодорхойгоор хүтэлбэрилдэг болохо

«Промышленность, барилга хүтэлбэрилхэ хэрэгые саашадаа улам һайжаруулха тухай» нүхэр Н. С. Хрущевой элидхэлэй тезисые манай промкомбинадай хүдэлмэришэд зүбшэн хэлсэбэ. Продукци ехээр бүтээн гаргаха арга боломжонуудаа наринаар шэнжэлэн хаража үзөө.

Продукт ехээр үйлэдбэрилхэ, арад зониие һайн хубсаһа хунараар, гоё мебелеэр хангаха зорилго бидэнэй урда табигдана.

Зүгөөр, Ториин промкомбинадай Зэдэдэхи һалбаринь хангалтагүйгөөр хүдэлмэрилнэ гэжэ хэлэхэ хэрэгтэй. Манай хүдэлмэридэ олон дутагдал бии. Тэдэ дутуу дунданууд бүтээсэ ехэтэйгээр хүдэлмэрилхэ ябадалдамнай һаад болоно.

Петропавловка тосхондо байдаг манай таһаг дарханай, сабхиин, хубсаһа оёдог цехүүдтэй юм. Үйлэдбэриин түхеэрэлгэнүүдые, модо хюрөөдэхэ рама хүдэлгэхэ дизелиин нэгэ мотор бии юм. Зүгөөр, тэрэнэй шадалаар бага байһан дээрэһээ, үйлэдбэриимнай түхеэрэлгэнүүд хүсэд дүүрэн ашаглагданагүй.

Манай Зэдын таһагай хүдэлмэришэд түсэбөө дүүргэжэ шадаха аргатай юм. Гэбэшье, материалай дутамаг дээрэһээ миил байха ябадал ушарна. Тиигээд үйлэдбэриингөө даабари дүүргэнэгүйбди.

Модо хюрөөдэхэ рамые хоёр халаанда хүдэлгэжэ болохо бэлэй. Тиигээд байгаа гээшэгшэ һаа, хюрөөдэгдэмэл модоор аймагайнгаа колхозуудые хангажа шадаха һэмди. Хэрбээ рамынгаа һайнаар түхеэрэгдэһэн байгаа һаа, хоёр халаанай хүдэлмэри эмхидхээд, үдэр соо 80 кубометр модо хюрөөдэхэ аргатай байнабди.

Ториин, Зэдын промкомби[...]дууд нэгэдэжэ томодхогдо[...]аад, хүдэлмэридэнь хубила[...]та болоогүй байһаар. Үйлэдб[...]рээ тусхай мэргэжэлтэй болго[...] шэнэ зүйл бүтээн гаргаха тала[...] хэгдэһэн юумэн мүн лэ үгы. Нют[...]гай промышленностиин министе[...]ствын зүгһөө ганса нэгэн хүнү[...] ерэдэг агша. Модо хюрөөдэдэг [...]мыетнай заһуулхабди гэхэ мэтэ[...] найдуулбашье, хэлэһэндээ хүрэд[...]гүй.

Манай таһаг Тори Зэдэ хоёр[...] хоорондо хаягдашаһан һалбари [...] хээр болоно, тиимэһээ парти[...] айкомуудай, аймгүйсэдкомууд[...] зүгһөө ман тухай анхарал табид[...] болоһой гэжэ хүсэгдэхэ байна.

И. Колодин, Тори[...] промкомбинадай мо[...] дархалалгын цехые даагш[...]

Булта һайшаанабди

Зэдэ станцидахи предприятинууд, эмхи зургаануудай хүдэлмэришэд болон албахаагшадай суглаанууд боложо, «Промышленность, барилга хүтэлбэрилхэ хэрэгые саашадань улам һайжаруулха тухай» нүхэр Н. С. Хрущевой элидхэлэй тезисүүдые зүбшэн хэлсэбэ. Тиимэ суглаан станциин дамжуулгын базада, продснабта болоо.

—Промышленность, барилга хүтэлбэрилгые һайжаруулха талаар манай парти, правительство ехэ һайн хэмжээ-ябуулга хараалаа. Тэрэ хадаа предприятида байһан арга боломжо, мүн нютагай баялигые дүүрэнээр хэрэглэхэ хэрэгтэ туһа нэмэри боложо үгэхэ байна. Тиихэдээ холоһоо элдэб хэрэгсэл зөөжэ, үлүү ябадал хэлгые зогсоохо болоно,—гэжэ базын начальник нүхэр Сохраняев хэлээ.

Удаань үгэ хэлэһэн базын хүдэлмэришэн нүхэр А. В. Баранчук иигэжэ мэдүүлээ: министерство болон главкнуудые үсөөрүүлгэ элд[...] барилгануудые бодхоолгодо байһа[...] дутагдалнуудые зайсуулгада н[...]лөөлхэ байна,—гэжэ хэлэбэ.

Тэрэшэлэн шулуунай карьерэй түмэр замай околоткын хүдэлмэришэдэй суглаан болоо. Тэндэ сугла[...]рагшад промышленность, барил[...] хүтэлбэрилхэ хэрэгые һайжаруул[...]ха тухай нүхэр Хрущевой элидхэлэй тезисүүдые һайшаан дэмжэбэ.

В. Байкальский.

КОММУНИЗМЫН МАТЕРИАЛЬНО-ҮЙЛЭДБЭРИИН ҮНДЭҺЭ ҺУУРИ БАЙГУУЛХА ЗАМААР

Совет оромнай дүшэн жэлэй туршада хүгжэн мандажа байна. Ниитын шэнэ байгуулалтын туйлай ехэ булюу һайн байһаниинь энэ үе соо тодорхойгоор харагдаа, манай социалистическэ Эхэ ороной үйлэдбэриин хүсэнүүд айхабтар ехээр хүгжөө.

СССР-эй промышленность, илангаяа тэрэнэй гол һалбари — хүндэ индустри нилээд түргэнөөр урагшаа дабшаба. 1956 ондо промышленна продукциин хэмжээн 1917 онойхиһоон 42 дахин ехэ болобо. Энэ үе соо машина бүтээлгэ ба металл болбосоруулга 142 дахин шахуу, булад хайлуулга—16 дахин шахуу, нүүрһэ малтан абалга—14 дахин шахуу ехэ болоо. Советскэ засагай үедэ 74 дахин ехээр электроэнерги үйлэдбэрилэгдэдэг болоо.

Хүн бүхэндэ хүртэсын талаар продукци үйлэдбэрилхэдөө, эгээл хүгжэнги капиталистическэ оронуудые хүсөөд, урдань гараха гэһэн СССР-эй экономическа гол зорилгые хүндэ промышленностяа булюу ехээр хүгжөөн, түүхэтэ тон богонихон болзор соо шиидхэхэ бүхы шухала арга нүхэсэл мүнөө бии болоод байна гэжэ КПСС-эй XX съезд тэмдэглээ һэн.

Түсэбэй ёһоор, таһалгаряагүйгөөр, түргэнөөр хүгжэлтэ туйлаха гээшэ социалистическэ экономикын онсо шэнжэ түхэлынь мүн. Социалистическэ экономико хадаа эрдэм ухаанай үндэһөөр зохёогдоһон арадай ажахын түсэбэй ёһоор хүгжөөгдэнэ, саг үргэлжэ тон хурданаар урагшаа дабшана. Зургаадахи табанжэлэй түрүүшын жэл энээниие эли тодоор гэршэлнэ. 1956 ондо манай промышленность түсэбтэ даалгабаряа нилээд ехээр үлүүлэн дүүргэө. 11 шахуу процентээр ехэ промышленна продукци бүтээн гаргагдадаг болобо. Энэ тоо баримта удха ехэтэй юм. Энэнь капиталистическэ үйлэдбэритэй сасуулхада, социалистическэ үйлэдбэриин туйлай ехэ түргэнөөр ургадаг байһан тухай гэршэлнэ. Гэхэтэй хамта, коммунизмын материально-үйлэдбэриин үндэһэ һуури байгуулха замаар урагшаа ехэ алхам жэл бүхэндэ хэгдэнэ гэжэ продукци бүтээлгын ургалта харуулна. Жэшээлхэдэ, 1956 ондо продукци үйлэдбэрилгын гансахан ургалтань 1933 ондо—хоёрдохи табанжэлэй түрүүшын жэлдэ СССР-эй промышленностиин гаргаһан бүхы продукциин хэмжээнһээ үлүү ехэ байгаа.

Арад зонойнгоо дура хүсэлые бэелүүлэн, политикаяа ябуулхадаа, Коммунистическэ парти болон Советскэ правительство хадаа үйлэдбэриин хэрэгсэлнүүдые ехээр бүтээхын, хүндэ промышленностиин булюу ехэ ургалта туйлаха шухала байһан тухай Ленинэй һургаалые хэлбэришэгүйгөөр баримтална. Арадай ажахын һалбаринуудай жэгдэ һайнаар хүгжэлтэ энээгээр туйлагдана, тиин бүхы социалистическэ үйлэдбэриин саг үргэлжэ, түргэнөөр ургаха үндэһэниинь болоно. Үнгэрэгшэ жэлдэ промышленностьда үйлэдбэриин хэрэгсэлнүүдые үйлэдбэрилгын хэмжээн 11,4 процентээр, эд бараанай зүйлнүүдые үйлэдбэрилгэ—9,4 процентээр ехэ болоһон ушар энээниие гэршэлнэ.

Үнгэрэгшэ жэлдэ СССР-тэ 48,6 миллион тонно булад хайлуулагдаа, 429 миллион тонно нүүрһэ, 83,8 миллион тонно нефть абтаа, 192 миллиард киловатт-час электрын хүсэн үйлэдбэрилэгдөө. Эдэ бүхы продукци шадамараар хэрэглээ һаа, хүнгэн ба эдеэ хоолой промышленностиие, социалистическэ хүдөө ажахые хүгжөөхэ, ажалшадай ажана байдалые һайжаруулха талаар ехэхэн амжалта туйлажа, манай обществые урагшань этигэл найдабаритайгаар дабшуулха арга олгоно.

Манай арадай баатарлиг ажалаар байгуулагдаһан хүндэ индустриин үндэһөөр бүхы социалистическэ экономикые хүгжөөхэ бүри ехэ һүр хүсэтэ арга боломжонууд мүнөө тобойсо харагдана. Һүүлэй гурбан жэлэй туршада гушан табан миллион гектар шэнэ ба боро газарай элдүүрилэгдэһэниинь мэдээжэ. Хүн түрэлтэнэй аша туһада байгаалиин хүсэнүүдые ашаглаха талаар иимэ ехэ хэмжээнэй, иимэ түргэнөөр бүтээгдэһэн хүдэлмэрие түүхэ үшөө мэдэхэгүй байгаа. Социалистическэ хүдөө ажахы эрид ехэ дэбжэлтын замаар эршэ түгэлдэр ябажа байна. Урда урдын ургаса ехэтэ ямаршье жэлнүүдһээ һураггүй ехэ ороoһо тарян үнгэрэгшэ жэлдэ хуряагдаа. Энээнэй ашаар талха хилээмээр ороноо хангахаһаа гадна, гүрэнэй нөөсые ехэ болгохо аргатай болоһон байнабди.

Зургаадахи табанжэлэй түрүүшын жэлдэ туйлагдаһан амжалтанууд ажалай шэнэ баатаршалгада, мүн дутагдалнуудые эрид шууд дабалгада, арадай ажахын резервнүүдые бүри һайнаар хэрэглэхэ ябадалда совет арадые зоригжуулна.

Социалистическэ экономикын таһалгаряагүй хүгжэлтэ хадаа ниитын үйлэдбэрие хүтэлбэрилхэ эмхидхэлэй маяг түхэлые, түсэблэхэ аргануудые саг үргэлжэ һайжаруулха гэһэн эрилтэ табина. Мүнөө арадай ажахые хүтэлбэрилгын шэнэ, бүри һайн аргануудые олохо шухала болоод байна. Тэдэ арганууд хүгжэлтын мүнөө байһан шатын онсо шанарнуудые бүри гүйсэдөөр хараадаа абаха, социалистическэ экономикые түргэдхэн хүгжөөлгын резерв элирүүлэн хэрэглэхэ арга олгохо ёһотой юм.

Февраль һарада болоһон Центральна Комитедэй Пленум КПСС-эй XX съездын шиидхэбэринүүдэй ёһоор оронойнгоо арадай ажахые түсэбэй ёһоор хүтэлбэрилхэ хэрэгые һайжаруулха, демократическа централизмын ленинскэ гол ёһые саашадань бэхижүүлхэ замуудые тодорхойлоо. Партиин хараалһан хэмжээнүүдэй ашаар, ороной экономическа ажабайдалые нэгэ газарһаа хүтэлбэрилхэдөө, ажахын асуудалнуудые шиидхэхэдээ нютагуудтахи зургаануудые бүри үргэнөөр хабаадуулха арга олгохо юм. Предприятинуудые, тус тустань һалбаринуудые ба арадай бүхы ажахые хүтэлбэрилгэдэ олониитэ ажалшадые эдэбхитэйгээр хабаадуулха эрхим арга нүхэсэл иигэжэ байгуулагдаха болоно.

Арадай ажахын түсэбүүдые зохёохо талаар хүдэлмэрилхэдөө Госпланай, Госэкономкомиссиин ба министерствонүүдэй гаргаһан ехэхэн дутагдалнуудые элирүүлээд, парти хадаа 1957 оной түсэбэй проектдэ, зургаадахи табанжэлэй түсэб тушаа Директивэнүүдээр хараалагдаһан зарим жэшээтэ даалгабаринуудые тодорхойлхо шухала гэжэ тоолобо. Хүндэ промышленностиие булюу ехээр хүгжөөхэ, хүсэн түгэлдэр техническэ хүгжэлтэ хангаха гэһэн хараа бодолой хубилашагүй байһаниинь партиин һүүлшын шиидхэбэринүүд соо дахин тэмдэглэгдэнэ. Тиихэдээ, эд хэрэгсэл ба мүнгэ зөөри ашаглалгын үрэ ехэтэй байлгые хангаха зорилгоор, капитальна барилгада һомологдодог мүнгые нэгэ бага хороохо, олон барилгануудта мүнгэ зөөри тараан сасахагүй, тиигэжэ барилгын материальна хангалые һайжаруулха гэжэ шиидхэгдээ. Гэхэтэй хамта, хэдэн олон һалбаринууд тушаа даалгабаринуудые заһан гуримшуулха, промышленностьда эд хэрэгсэлнүүдэй шухала запас бии болгохые хараалха, предприятинуудай жэгдэ һайнаар хүдэлмэрилхэ арга нүхэсэл бии болгохо, гэр байрын барилгада мүнгэ зөөри нэмэжэ һомолхо арга бэдэрхэ гэжэ түсэблэлгын эмхи зургаануудта даалгагдаа.

Социалистическэ арадай ажахын түсэблэлгые һайжаруулха зорилгоор түсэблэлгын научна арга методуудые зохёохо, ажал хүдэлмэридэхи дутагдалнуудые усадхаха хэрэгтэ парти хүсэеэ зорюулна гэжэ эдэ бүгэдэ харуулна. Энэншье бүриин ойлгосотой юм. Ушарынь, имагтал научна түсэблэлгэ хадаа техникын дэбжэлтэ хангажа, арадай ажахын бүхы һалбаринуудые зүбөөр таарулан хүгжөөжэ, ниитын ажалай бүтээсын саашанхи ургалта туйлаха шухала арга боломжо байгуулжа шадаха юм. КПСС-эй ЦК-гэй заабаринуудые хараадаа абажа, СССР-эй Верховно Соведэй сесси 1957 ондо СССР-эй арадай ажахые хүгжөөхэ гүрэнэй түсэб зохёоһон ба баталһан байна.

Мүнөө жэлдэ промышленна үйлэдбэриин хэмжээн 7,1 процентээр, тэрэ тоодо үйлэдбэриин хэрэгсэлнүүдые бүтээлгэ —7,8 процентээр, хэрэглэмжын эд бараануудые бүтээлгэ—5,9 процентээр ехэ болго[...]дохо гэжэ хараалагдаа. Тиихэдээ промышленна бүхы продукци зарим[...]тэды багаар гаргагдахада, хүндэ индустри урдынхидаал адли түр[...]гөөр хүгжөөгдэхөөр хараалагдана. Үйлэдбэриин ба барилгын даа[...] габаринуудай хэтэрхы хүнд[...] байхагүйн тулада, мүн арадай ажа[...]хын хэдэн олон шухала асуудалнуу[...]дые, илангаяа предприятинуудай б[...] барилгануудай материально-техни[...]ческэ хангалые гуримшуулха үндэ[...]һэ байгуулхын тулада ургалты[...] процент иигэжэ багадхагдаха боло[...]но.

Үйлэдбэриин хэрэгсэлнүүдые бү[...]тээлгые булюу ехээр хүгжөөхэ гэ[...]шэ нэн түрүүн үйлэдбэриин зэбсэ[...]гүүдые, һайн машинануудые, түхе[...]рэлгэ, механизмуудые үйлэдбэри[...]гын эгээн түргэнөөр ургалга туйла[...]ха гэһэн удхатай юм. Энэ талаар зургаадахи табанжэлэй хоёрдо[...] жэл урагшаа ехэ алхам болоно. Промышленностиин валовой про[...]дукциин ниитэ хэмжээе 7,1 процен[...]тээр ехэ болгоходо, машина бүтээл[...]гэ ба металл болбосоруулга 10,[...] процентээр ургаха юм. Арадай ажа[...]хын бүхы һалбаринуудта техни[...]кын хүгжэлтые түргэдхэжэ шадах[...] хэмжээнүүдые бэелүүлхэ тухай пар[...]ти, правительствын анхарал орол[...]долгые энээндэ харанабди. Түм[...]рөөр дархалалгын-прессовэ маши[...]нануудые, автоматизацилгын при[...]борнууд ба хэрэгсэлнүүдые, шэнэ түхэлэй машинанууд ба түхеэ[...]рэлгэнүүдые үйлэдбэрилгэ 1957 ондо горьтойшогоор ехэдхэгд[...]хэ болоно. Хүдөө ажахые эрид ехээр дээшэлүүлхэ зорилго бэелүүл[...]хэдээ, хүдөө ажахын машинануудые бүри олоор үйлэдбэрилгэдэ онсо анхарал хандуулагдаха байна.

Г. ЧИМИТОВ

Сэлэнгэ дээрэ ГЭС бодохо!

...й ажахые хүгжөөхэ зорилго
...партимнай табина.
...ун Сибирь сээжээ тэниилгэн,
...элтэ хүгжэлтэ туйлана.

...лэн һайхан Бурят оромнай
...өө үдэртэ һалбарнал.
...ар адуун, хони малнай
... талаяа хушанал.

...гэ мүрэн дээрэ ГЭС-най
... толоор бадарха.
...ша малша бурят зоной
...н жаргал тодорхо.

***

...гэ дээрэ ГЭС бодохо!»
...дэм элихэн һанагдаа.
...шээл бүхэниие борьбодон
тудаха
...р хүнүүд харагдаа...

...н тооһон болоһон нюуртай
...дэй шарай дорюун.
...й шираг хүбүүд, басагадай
...тэй абяан задарюун.

...й наяраан, машинын
нүерээн
...урашье замханагүй.
... соо айһан мэгдэһэн абяан
...оо нэгэтэш дуулданагүй.

... зоной хүсэндэ этигэнэб,
...ай үргэн дэлисэдэ этигэнэб,
...н хэрэг хэгдэхэ, этигэнэб,
...үй жаргалта байдалда
этигэнэб!

Сэлэнгэ мүрэнэй гүйдэлэй мүр дээр
Сэмсэгэр халха бодохол.
Харанхы һүниие галаар гэрдээд,
Харахадаш—зайн гал толорхол.

Таряа, ногоогоо һалбаруулһан,
Табан хушуу малаа миралуулһан
Тала, нугаар, хадын хормойгоор,
Тайга хүбшэ, бүтүү ойгоор
Һаргама гэгээн, дулаан элшэтэй,
Һаруул гэрэлтэй, эди шэдитэй,
Зэлэ татама,
Зэргэ хашама,
Ильичын түмэн лампочканууд
Эмнилдэн ялалзаад угаа һайханууд.
Хүнэй туһада одоол иигэжэ,
Хүсэлдэхэл нангин зорилго
үүргэмнай
Зайн галаар толорогты гэжэ
Заагаа һэн тиихэдэ Ленин
багшамнай.

***

Амаршалнаб танаа, Днепр, Волга,
Ангара мүрэн — эгэшэ дүүнэр!
Нэгэ зэргэдэ танаар жагсахал
Нэрээ нэрлүүлһэн Сэлэнгэ мүрэн
Гараараа заажа Ленинэй уриһан
Гаһар һайхан Коммунизмын
Ордондо
Сэмсэгэр арюун, гэрэл татаһан
Сэлэнгэ басагамнай яларан орохол!

Цыремпил ДОРЖИЕВ

ҮХИБҮҮДТЭ ЗОРЮУЛАГДАҺАН ШҮЛЭГҮҮД

1. БЭЭЛЭЙ

...эн эжынь аша хүбүүндээ,
...бүдөөр бээлэй урална.
...жо оёхо, нарилан хэхэдээ,
...й бэрхэ байһанаа харуулна.
...гэхэ болоо гүш?—гээд лэ
...этэйхэн Гомбо ходо асууна.
...юрэдөө хүлеэгыш,—гүүлһэн
аад лэ,
...шьегүй баһа гэдэргээ бусана.
...а хярхагынь улаан утаһаар,
...у зохидоор нэхээл даа.
...эн ашынгаа хүхижэ барихаар
... гоёхон бээлэй оёол даа.

2. БЭЛЭГ

...хэн, заахан часы
...аймни намдаа бэлэглэ...

Гартаа түргэхэн зүүжэ,
Гоёшоон харанаб тэрэнээ.
Нааданхай-часы байгааш һаань,
Наринаар барихаб эбдэхэгүйб.
Хээтэйнгээ үгэһэн бэлэгые
Хэзээшье үгы болгохогүйб.

3. ЗУЗААН НОМУУД

Ахаймни зузаан номуудые,
Айхабтар һонирхон уншадаг.
Үзэхэдэм хуудаһануудыень иража,
Үсөөхэн зурагуудтай байшадаг.
Хожом мандагар болоходоо,
Һургуулида бишье һурахаб,
Зузаан номуудые хододоо
Һонирхон уншадаг болохоб.

Д. УЛЗЫТУЕВ

ХАБАРАЙ МҮРНҮҮД

...р, хабар!
... хотым
...г үйлсэ,
...мжаар
...ун дура,
..., зориг
...ан ерээш,
...аар....

...Сагаан торгон
Саһан дэгэлээ
Саашань болгон
Һэхээд лэ,
Улан-Удэм
Нюур гараа
Угаан байна
Гэхээр лэ!

Олон барилганууд бодоно

...харшэбэрэй аймагай «Эрдэм» ...оздо гурбан жэлэй турша соо ...барилга хэгдээ. 1956 ондо 30 ... гэр баригдаа. Мүнөө жэлдэ ... ерэгшэдтэ үшөө 30 шэнэ гэр ...аар хараалагдана. Нүхэр ...озовой хүтэлбэрилдэг ба... бригада һайнаар ажаллана. Һаяхан 15 үдэр соо табан шэнэ гэр баригдажа дүүрэбэ. Барилгашад Ц-Д. Доржиев, Л. Матвеев, Б. Жалсанов, Д-Ц. Доржиев болон бусад даалгабаряа хододоо үлүүлэн дүүргэнэ.

Ц. Бадлуев.

РЕДАКЦИДА ерэһэн бэшэгүүд

Үүсхэлтэйгөөр ажаллажа, үетэнөө зоригжуулыт!

Ворошиловай нэрэмжэтэ колхоздо залуушуул олон юм. Теэд эндэхи комсомолой организаци залуу үетэниие зоригжуулан хүмүүжүүлхэ үүргэеэ муугаар дүүргэнэ гэхээр. Энэ организаци һүүлэй хоёр жэлдэ оройдоо 5 хүниие комсомолдо абаһан байна. Юундэб гэхэдэ, комсомолой организаци залуушуулай эдэбхи үүсхэлые дээшэлүүлэн, урдаа табигдаһан зорилгоёо шиидхэхын орондо, харин ВЛКСМ-эй айкомһоо туһаламжал хүлеэгээд байдаг болонхой. Комсомолой организациин секретарь Виктор Коновалов залуушуултай барисаагүй, тэдэнэй үүсхэлые дэмжэн дэлгэрүүлхые оролдодоггүй юм. Һаядаа комсомолой суглааншье саг соогоо үнгэргэгдэхээ болишоо.

Залуушуулай дунда идейно-хүмүүжүүлгын хүдэлмэри муугаар ябуулагдана.

Клубые даагша нүхэр Зверькова, хүдөөгэй библиотекые даагша В. Попова гэгшэд зоной дунда культурно-гэгээрэлэй ямаршье хүдэлмэри ябуулдаггүй, харин клуб, библиотекэеэ нээхэ, хаахал ажалтай. Һүүлэй 8 һарада эндэ уншагшадай нэгэшье конференци болоогүй, тематическа вечернүүд, лекцинүүд үнгэргэгдөөгүй.

ВЛКСМ-эй Баргажанай айком эдэ бүгэдые хараадаа абажа, эндэхи залуушуулда бодотоор туһалха зэргэтэй.

В. Баторов.

Велосипедэй хэрэгсэлнүүд үгы

Манай Кударын аймагта олохон хүн зон велосипедүүдтэй болоһон байна. Теэд велосипедэй энэ тэрэ юумэнэй эбдэрхэдэ, һэлгэхэ гээ һаа, хэрэгтэй юумэеэ хаанаһаашье олохогүйт. Энээн тушаа аймпотребсоюз, тэрэнэй түрүүлэгшэ нүхэр Москвитин мэдэбэшье, хубилалта болоногүй. Магазинуудта хэзээ велосипедэй хэрэгсэлнүүд бии болохо юм гэжэ нүхэр Москвитинһаа асуугдана.

Ц-Д. Битухеев.

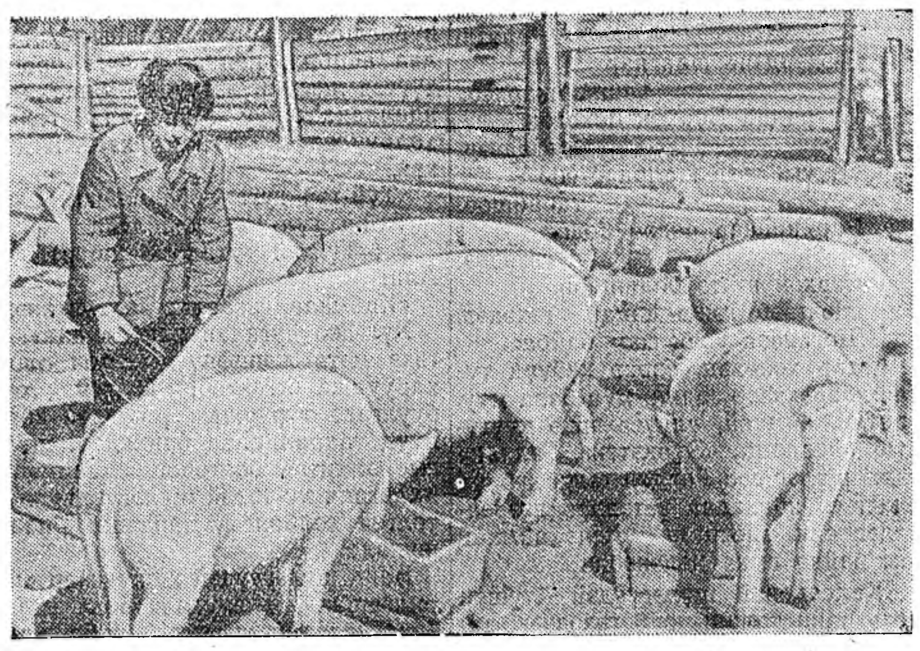
Мартагдаха ёһогүй

Тельманэй нэрэмжэтэ колхозой (Хэжэнгэ) нэгэдэхи мал ажалай гүүртэ, отарын хүдэлмэрилэгшэд 1957 онһоо хойшо нэгэшье кино харанагүй. Мүн эндэ лекци, хөөрэлдөөнүүд үнгэргэгдэнэгүй. Колхозой правлени, партийна организаци тэндэ хүдэлдэг малшадые мартаха ёһогүй.

А. Бадмаев.

Малаа һайса таргалуулжа, мяха ехээр абая

◆Сэлэнгын аймагай 18 партсъездын нэрэмжэтэ колхоз нёдондонойхиһоо 6 дахин ехэ гахайн мяха абаха. ◆Тарбагатайн аймагай „Память Ильича" колхоз хахалагдадаг газарайнгаа 100 га бүридэ 20 центнер гахайн мяха абаха уялга абаа. ◆Түнхэнэй аймагай Молотовой нэрэмжэтэ колхоз гүрэндэ тушаагдаха малаа һайса таргалуулжа байна.

Сэлэнгын аймагай XVIII партсъездын нэрэмжэтэ колхозой гахайн-товарна фермын хүдэлмэрилэгшэд энэ жэлдэ гахайн мяха нёдондо жэлэйхидэ орходоо 6 дахин ехээр абаха гэжэ хараалаанхай. Тиин намар болотор фермынхид 279 толгой гахай дунда зэргээр 80—80 килограмм шэгнүүртэйгээр гүрэндэ тушааха юм. Энэ жэлэй гурбадахи кварталда гүрэндэ тушаахаар 159 толгой гахай мүнөө шахагдажа байна.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Фермые даагша Степан Алексеевич Козлов гахайнуудые эдеэлүүлжэ байна.

Е. Ринчиновагай фото.

Гахайн мяха ехээр абадаг болохомнай

Октябриин 40 жэлэй ойе эрхим бэлэгтэйгээр угтахын түлөө Мухаршэбэрэй аймагай Молотовой нэрэмжэтэ колхозой гахайшад эршэтэйгээр ажаллажа байнхай. Колхознай мүнөө жэлдэ үнгэрэгшэ жэлдэ орбол 32 процентээр мяха тушаалгаа ехэдхэхэ, тэрэ тоодо гахайн мяха 267 центнер гэхэ гү, али дүрбэ дахин ехэ болгохо.

Урда жэлнүүдтэ энэ колхоз гахай үсхэхэ ябадалда анхаралаа табидаггүй, тиимэһээ гахайһаа олзо доходшье оруулдаггүй һэн. Саашадаа энэ алдуугаа усадхажа, гахай үсхэбэрилгэдэ ехээр һаналаа табиха байна.

Энэ апрель һарада 20-ёод толгой гахай тус бүридөө дунда зэргээр 70—80 килограмм болгогдоод, гүрэндэ тушаагдахань.

Б. Хандажапов.

Смоленскынхидай үүсхэлээр

Түнхэнэй аймагай Туранай сомоной Молотовой нэрэмжэтэ колхозойхид мяха ехээр абадаг, тарган мяха гүрэндэ тушаадаг болохо тухай Смоленскэ областиин хүдөө ажахын ажалшадай үүсхэлые халуунаар дэмжээ һэн.

Ойрын жэлнүүдтэ мяха ехээр абадаг, гүрэндэ тушаадаг болохо тухай асуудалые тэндэхи колхознигууд дэлгэрэнгыгээр зүбшэн хэлсээд, бүхы арга боломжонуудаа тодорхойлоо. Тиигэжэ энэ жэлдэ эдлүүриин газарай зуун га бүридэ 45,4 центнер мяха, тэрэ тоодо хахалагдадаг газарай 100 га бүридэ 19,9 центнер гахайн мяха абахаар хараалагдана. Мүнөө 157 эбэртэ бодо мал, 384 толгой хонин, 76 гахай болон олохон толгой адуу морин шахалгада табигдаа.

Шахагдаха, бэлшээн таргалуулагдаха малнууд дүй дүршэл ехэтэй малшадта даалгажа үгтэнхэй. Жэшээлбэл, эрхим адуулгашан Доржо Шалбанов 106 толгой эбэртэ бодо мал бэлшээн таргалуулхаяа тушаажа абаа. Малнуудаа шахалгынь урда тээ байһан шэгнүүрһээнь 55—65 процентээр нэмээхэ уялга абаба.

Мүн эндэ гурбан бүлэг залуу гахайнууд шахалгада табигдаа. Гахайшан Дулма Шаглыхаева дүрбэ һаратай тус бүридөө 40—50 килограмм шэгнүүртэй 21 гахай шахажа эхилээ. Тэдэнээ тус тустань 90—110 килограмм болгоод хоёрдохи кварталда тушааха.

Шахагдажа байһан гахайнуудта орооһо таряан, сагаан эдеэн элбэгээр үгтэнэ.

Тиигэжэ энэ колхоздо ажахын энэ жэлэй эхинһээ мүнөө хүрэтэр 1590 центнер мяхан абтаад байна.

Б. Дармаев.

Олзо ехээр оруулхабди

«Агууехэ Октябрьска социалистическэ революциин 40 жэлэй ойн һайндэртэ бэлэдхэл хэхэ тухай» КПСС-эй ЦК-гэй тогтоол манай республикын ажалшадай дунда габшагай ажалай дэбжэлтэ үүсхэбэ. Социалистическэ мүрысөөн алдарта ойн һайндэрэй хүндэдэ шэнэ хүсэтэйгөөр колхозой тосхон, һууринуудаар бадаржа эхилэнхэй. Хүдөөгэй ажалшадай ажалай бэлэгүүд, хүдөө ажахын үйлэдбэриин бүхы һалбаринуудые эрид хүгжөөхын түлөө дэлгэрһэн бүгэдэ арадай тэмсэл тухай хэблэл, радио баяртай хүхюутэй мэдээсэлнүүдые асарна.

Түрэл коммунистическэ партиингаа уряада харюу болгон манай «Память Ильича» колхозой гэшүүд ажахыгаа эрид дэбжээхэ гэжэ үсэд шанга тэмсэл дэлгэрүүлээ.

Бүхы байдалаа хаража үзөөд, колхозой правлени, парторганизаци, колхознигууд энэ жэлдэ колхозойнгоо олзо доход урда жэлэйхидэ орходоо хоёр дахин ехэ болгохо гэжэ шиидэбэ.

Үшөө элирүүлэгдээгүй, хэрэглэгдээгүй арга боломжонууд тухай хэлэхэ хүсэлэнтэйб.

Мал ажал манай колхозой гол һалбари. Теэд малай ашаг шэмэ дээшэлүүлгэдэ һаналаа мүнөө болотор багаар табидаг ябадалнай алдуу дутуунуудаймнай нэгэн байна.

Жэшээ болгон гахай үсхэлгые абаад үзэе. Энэ хадаа манай колхоздо эгээн ехэ олзо доход үгэдэг һалбаринуудай нэгэн. Үнгэрһэн жэлдэ гахай үсхэбэрилгын талаар нилээд урагшаа алхаһан байнабди. Жэшээнь 14 эхэ гахайн толгой бүриһөө дунда жэшээгээр 14 поршоонхо абаабди. Теэд заахан поршоонхонууд илангаяа олоор үхэһэн байна. Тэрээн дээрэһээ һанаһан хүсэһэнөө хүсэд бэелүүлээгүйбди. Үнгэрһэн жэлэйнгээ дутуу дундые хараадаа абажа, гахай үсхэлгэдэ ехэхэн һаналаа табиха ёһотойбди гэһэн согсолол хэхэ болонобди. Тиигээл һаа, амжалтануудые туйлахамнай дамжаггүй.

Үнгэрэгшэ жэлдэ малай тэжээл яһала бэлдэһэн байнабди. Манай колхоз мүнөө жэлэй үбэлжэлгэдэ гүйсэд хүрэхэ хартаабха, брюквэ, концентрат, бардаа, силос, капустын хальһа, мүн тэжээлэй бусад зүйлнүүдые бэлдэһэн байна. Малайнгаа фермэнүүдэй дэргэдэхи участогуудһаа тэжээлэй культурануудай һайн ургаса хуряажа абаабди.

Нёдондо гахайнуудаа гансал орооһо таряагаар шахадаг һаа, мүнөө жэлдэ гахайн фермэ дээрэ газарай эдеэн, бардаа гүйсэд хүрэхөөр бэлдэгдээ. Жаран тонноһоо дээшэ бардаа бэлдээд, зоруута цементлэгдэһэн нүхэн соо хадагалаад байнабди. Мүнөө үхэр малнай тарган зандаа, тиихэдэ урда жэлэйхитэй жэшэхэ болоо һаа, нэгэ центнер мяханай үнэ сэн хоёр-гурба дахин химдараа. Иигэжэ колхозоймнай олзо доход дээшэлхэ болоно.

Малаа тобир тарган, ашаг шэмэтэй байлгаха гээ һаа, һайн тэжээл ехээр бэлэдхэхэһээ гадна, мүн байрануудаар хангаха, һайнаар харууһалха шухала. Энэшье талаар манай колхоздо нилээд ажал хэгдэһэн байна. Үнгэрһэн жэлдэ тэжээл буйлуулдаг кухнитайгаар гахайн типовой байра баригдаа. Урда жэлэйнгээ дүй дүршэл хараадаа абажа, гахайнуудайнгаа уушханай үбшөөр үбдэхэгүйн тула хуушан ба шэнэшье байрануудтань наарнуудые хээбди. Тэрэнэй ашаар гахайнуудай дэбисхэрынь хуурай, сэбэр байдаг. Байранууд дулаалагдаа һэн. Һайса буйлуулагдаһан тэжээл малдаа эдюулхэһээ гадна бүлеэхэн уһаар уһалнабди. Зоотехнигнай тэжээлэй рацион табижа, колхозой правленидэ баталуулдаг.

Оролдосотой, ажалдаа дуратай колхознигуудые мал ажалда эльгээгээбди. Жэшээнь, мал ажалда арбан жэл хүдэлһэн дүй дүршэлтэй ахалагша гахайшан Филипп Александрович Чернояров гахайн фермые даагшаар ажаллана. Залуушье һаа, ажалша Алена Марфа Трифоноватан, Валентина Хомякова гэгшэд гахайшадаар хүдэлнэ. Амжалта туйлаһан, эрхим жэшээ харуулһан малшадаа урмашуулнабди. Гахайшан бүхэн даажа абаһан гахайнуудаа бүрин бүтэнөөр, тобир тарганаар харууһалаад, мүн поршоонхонуудые һаратай болоторынь тэжээгээ һаа. табин түхэриг, долоон поршоонхын нэгыень гахайшад абадаг юм. Малай үүлтэр һайжаруулха ябадалда ехэхэн һаналаа хандуулдагбди. 1956 ондо нэгэдэхи классай үүлтэр һайнтай азарга гахай абтаа. Гахайнууд хоёр азаргаар үрэжүүлэгдэнэ. Энэ юуб гэхэдэ, час хахад гү, али час болоод лэ эхэ гахайда ондо ондоо азарга гахайнууд ээлжээгээр табигдана. Энэ хадаа үүлтэр һайжаруулхада ехэ туһатай.

Мүнөө үбэл абтаһан 256 поршоонхо бүрин бүтэнүүд, тарган сулануудтэй. Тэдэнһээ табин толгойень ерэхэ жэлдэ үрэжүүлхэеэ үлөөгөөд, 150 толгойень һайса шахажа, октябрь һара болотор 90—100 килограмм шэгнүүртэй болгоод, гүрэндөө тушааха гээбди. Мүнөө үлөөд байһан табин эхэ гахайһаа дунда зэргээр 7—8 поршоонхо абахаар хараалаад байнабди. Тэрэнэй һүүлээр эхэ гахайнуудаа шахаад гүрэндэ тушаахабди. Хоёрдохёо түрүүлхэдээ һайн эхэ гахайһаа 10 хүрэтэр поршоонхо абагдаха ёһотой. Тиихэдээ жэл соо 19 поршоонхо эхэ гахай бүриһөө абтаха болоно. Эдэ бүгэдын эсэстэ гахайн мяха абаха түсэб 2—3 дахин үлүүлэгдэхэ. Гахайшад энэ жэлдэ урда жэлэйхиһээ 4 дахин олон гахай үсхэжэ, хахалагдадаг газарай 100 га бүридэ 20 центнерһээ доошо бэшэ гахайн мяха абахын түлөө шанга тэмсэл ябуулжа байна.

Мүнөө жэлдэ һү ехээр һаадаг болохобди. 6 һарын туршада үнеэн бүриһөө 500 гаран литр һүн һаагдаа. Иигэжэ эдлүүриин газарай 100 гектар бүридэ 10 центнер һү үнгэрһэн жэлэй энэ үедэ һааһан һаа, энэ жэлдэ 25 центнер һүн абтаад байна. Мария Бичугина, Пана Емельянова, Татьяна Зайцева эрхим һаалишаднай болонод. Түсэбһөө гадуур һү һаагшадта һара бүхэндэ нэмэлтэ түлбэри болгон 100 литр һүн, 150 түхэриг мүнгэн үгтэнэ. Тугалшан Лидия Кириллова һаратай болоторнь 27 толгой тугал тобир тарганаар түлжүүлһэнэйнгээ түлөө 150 литр һү нэмэлтэ түлбэри абаа. Мүнөө үнеэднай олоороо түрэжэ эхилээ. Иигэжэ үдэрһөө үдэртэ һү һаалга дээшэлжэ байна.

Һүнэй-товарна фермые даагша коммунист Сидор Петрович Зайцев һү ехээр һаахын түлөө шадал соогоо оролдоно. Һаалишадай уялгые дүүргүүлжэ шадаа. Ахалагша тахяашан Минай Гурьянович Хомяковой хүтэлбэрилдэг шубуудай фермынхид баһал энэ жэлдэ нилээдгүйгөөр оролдоо.

Энэ жэлэй табан һарын турша соо тахяа бүриһөө дунда жэшээгээр 15 үндэгэн абтаа, тиихэдэ нёдондо 2,5 үндэгэ абаһан байгаа.

Манай «Память Ильича» колхоз һүүлэй жэлнүүдэй туршада хүгжэжэ, дэбжэжэ байна.

Гэбэшье, ойрын жэлнүүдтэ артелиингээ баялигые улам арьбадхахымнай тула ёһотой хүтэлбэрилхы туһаламжа Тарбагатайн МТС манда хүргэхэ ёһотой. Мүнөө болотор станциин хүдэлмэришэд нуга тохой, бэлшээриин газарые бургааһанһаа сэбэрлэхэдэ туһалнагүй. Энээнһээ боложо, ондоо тээһээ үбһэ асарха бэрхэтэй сагууд ушарна. Тиихэдэ МТС-эй хүтэлбэрилэгшэдтэ гансал зөөлэн хахалалгада һаналаа табихаа болижо, таряалангай ургасые дээшэлүүлхэ тухай ехээр һаналаа табидаг болохыень һануулха ёһотойбди.

Элбэг тэжээл бэлдэхэ, үхэр малайнгаа тоо толгойе олошоруулха, ашаг шэмыень дээшэлүүлхын тулада энэ жэлдэ тэжээлэй культурануудые таридаг газараа 3 дахин ехэ болгохо, ургасые дээшэлүүлхэ, зоотехническэ барилгануудаа эхилхэ гэһэн зорилго колхозой правлени урдаа табяа. Үхэрэй типовой нэгэ байра, тугалай байра, тэжээлэй цех, мал ажалда хүдэлэгшэдтэ хамтын байра барихабди.

Октябриин 40 жэлэй ойн һайндэрые манай артелиин гэшүүдэй алдар габьяата ажалаараа угтаха байһаниинь дамжаггүй.

А. Сысоев, Тарбагатайн аймагай «Память Ильича» колхозой түрүүлэгшэ.

...һо таряа ба кукуруза хуряалкомбайнуудые, жиирэй жаткабусад ... болон бусад машинануудые ...н гаргалга илангаяа ехэ бол...хо юм. Машинно-тракторна ...инууд болон совхозууд жэлэй ...ада 145 мянган трактор, орооһо ...най 135 мянга шахуу комбайн, ...үтээсэтэ олон бусад машина, ...измуудые абаха юм.

...үрһэ, металл, электрын хүсэ, ...анууд ба түхеэрэлгэ, химиин ...ктнүүдые, барилгын мате...нуудые, үргэн хэрэглэлэй эд ..., эдеэ хоол үйлэдбэрилгын ур... хадаа ниитын үйлэдбэриин ...адаа үргэдхэгдэхэ, социалис...кэ нөөсэлгын ехэ болохо, ара...ажана байдалай дээшэлхэ яба...е хангаха байна. Арадай ажа... капитальна барилгада һо...одог гүрэнэй мүнгэн 1956 ... 161 миллиард түхэриг ...он байгаа һаа, 1957 ондо 175 ...иард түхэриг болохо юм.

...энһээ гадна, нэгэ центртэй бол...огүй газарнуудһаа ороһон мүн... ба кооперативна эмхинүүдэй ...ээр хэгдэхэ барилга нилээд ... ургаха болоно.

...ихэдээ парти, правительство ... оруулагдаһан мүнгые ашаг...ын аша үрэтэй байлгые үндэ...нь һайжаруулха шухала гэжэ ... Капитальна шэнэ ба...ада гаргашалагдадаг мүнгэ ... болбол социалистиче... общественн ургажа байгаа ...тэнүүдые хангаха зорил... продуктнуудые бүтээн гаргал... зорюулагдаха ёһотой. Энээ... коммунистическэ байгуу...ын зорилгонууд эринэ. Мүн...өөрие эзэн бэшээр хэрэглэлгэ, ...ание олон барилганууд ба ...ктнүүдээр тараан сасалга социалистическэ нөөсэлгые удаарулна, арадай ажахыда ехэхэн хохидол ушаруулна.

Капитальна барилгын талаар манайда ехэ дутагдалнууд бии байна гэжэ баримтанууд гэршэлнэ. Ниитэ дээрээ 1957 оной эхеэр 150 миллиард гаран түхэригэй барилга дүүргэгдээгүй байһаниинь энээниие гэршэлнэ. Эдэй зүйлнүүдые ба мүнгэ зөөрие үрэ багатайгаар хэрэглэжэ байһан олон жэшээнүүд СССР-эй Верховно Советэй сесси дээрэ дурсагдаһан байгаа. Нүүрһэнэй шахтанууд 5—10 жэлэй туршада баригдана. Гэхэ зуура, тэдэнэй барилгада 2—3, эгээн ехэнь 5 жэл хэрэгтэй ха юм. Нүүрһэнэй шэнэ шахтанууд болон разрезүүдые, металл гаргаха предприятинуудые ашаглалгада оруулха түсэбүүд саг үргэлжэ дүүргэгдэнэгүй. Жэшээлхэдэ, Карагандинска металлургическа завод 10 жэлэй туршада баригдажа байна, тиихэдэ тэрэнэй түсэблэгдэһэн үнэ сэнгэй миил 12 процентнь болохо хэмжээнэй хүдэлмэри энэ үе соо хэгдээ. Магнитогорско комбинадта нүүрһэ буйлуулха фабрикын барилга аяар 1949 ондо эхилһэн аад, оройдоол 26 процентээр дүүргэгдээ.

Зарим ушарта, ямар нэгэн предприяти ехэ удаанаар баригдадаг, тэрээндэ ехэ мүнгэ зөөри гаргашалагдадаг, теэд энэ газарта тэрэниие бариһанай хэрэггүй байгаа гэжэ хожомоо тодордог гээшэ. Олон эмхинүүдтэ харьяатай байһан дээрэһээ иимэрхүү ушарнууд сохом болоно. Жэшээлхэдэ, СССР-эй химическэ промышленностиин министерство Московско областьдо пластмассын заводые долоон жэлэй туршада барижа байна; тиин энээндэ 100 миллион гаран түхэриг гаргашалаа. Гэбэшье, ондоо министерстводэ хабаатай завод тэрээнтэйнь зэргэлээд байдаг юм. Тус заводой хүсые дүүрэнээр ашаглаа һаа, баригдажа байһан шэнэ предприятиин үгэхэл продукци энэ хуушан завод үйлэдбэрилхэ аргатай юм.

Мүнгэ зөөрие тараан сасалгада эсэргүү, дүүргэгдээгүй капитальна хүдэлмэринүүдые нилээд ехээр хороохын, барилгые гуримшуулхын түлөө, ашаглалгада оруулагдахаяа байһан барилгые дүүргэлгэдэ, мүн тон шухала барилгануудта материально-техническэ хэрэгсэлнүүдые түрүүшын ээлжээндэ үгэхын түлөө эрид шанга тэмсэлэй ехэ удхашанартай байһаниие эдэ олон жэшээнүүд харуулна.

Ажахын хүтэлбэрилгые наринжуулан һайжаруулха талаар парти, правительствын абажа байһан хэмжээнүүд 1957 оной түсэбые дүүргэхэ бүри таатай зохид арга нүхэсэл байгуулна. Түсэбтэ социалистическэ ажахын бүлюу һайн байһаниие, ниитын үйлэдбэридэ оршодог резервнүүдые бүрин гүйсэдөөр ашаглаха, бии байһан дутагдалнуудые түргэнөөр зайсуулха шухала байна.

Зургаадахи табанжэлэй хоёрдохи жэлдэ социалистическэ үйлэдбэриин дэбжэлтэ хадаа ажалшадай ажабайдалай материальна болон культурна хэмжээе саашадань дээшэлүүлхэ үндэһэ һуури болоно.

СССР-эй арадай ажахые 1957 ондо хүгжөөхэ гүрэнэй түсэб хүгжэлтын шэнэ, бүри үндэр шатада социалистическэ экономикын гаража байһаниие гэршэлнэ.

А. КОРЯГИН.

КРИТИКЭ, БИБЛИОГРАФИ

Эдир уншагшадта үшөө нэгэ бэлэг

Хүүгэдые коммунистическэ ёһоор хүмүүжүүлхэ гээшэ тон хүндэтэй хэрэг мүн. Энээндэ түрэлхид болон багшанарһаа гадна, мүн уранзохёолшодшье эдэбхитэйгээр хабаадалсаха уялгатай. Тиимэһээ, манай уранзохёолшод энэ хэрэгтэ хубитаяа оруулха гэжэ оролдоно. Һүүлэй үедэ хүүгэдэй литературын алтан фонддо хэдэ хэдэн шэнэ номуud нэмээ. Поэдүүд Дамба Жалсараевай, Цырен-Базар Бадмаевай, Гунга Чимитовэй шүлэгүүдтэй номууд, уранзохёолшо Аполлон Шадаевай, Бадма Шойдоковой рассказуудай суглуулбаринууд тэдэнэй тоодо ороно.

Залуу поэт Владимир Жалсанов хүүгэдтэ зорюулһан «Суранзан»*) гэжэ шүлэгүүдэйнгээ номые һаяхан хэблүүлэн гаргуулаа.

Энэ ном 16 бишыхан шүлэгһөө бүридэнхэй. «Суранзан» гэһэн шүлэгөөр номынь нээгдэнэ. Тэрээн соо ахань дүүдээ суранза бэлэглэһэн тухай хэлэгдэнэ. Дүү хүбүүнэй наадахай машинаяа суранзаар нэгэ удаа наншажархин гэхэдэ тэдэнь няалдашаба.

«Һэжэрбэб, һэжэрбэб
шадалаараа
Һалаха юумэ бэшэл даа.
Угзараад абажа ядахалаараа,
Уйлганан байжа сухалдааб»,—
гэжэ бишыхан герой хөөрэнэ.

«Түйтэй гутал», «Бороогой уһан», «Һонин сэсэг», «Ахын гомдол», «Эшэгэн» гэхэ мэтэ шүлэгүүдые уншаад байхадаа, Владимир Жалсановай бишыхан геройнуудтаа тон мээхэй, тэдэнэйнгээ абари зангые, ажабайдалые мэдэхэ байһаниинь эли болоно.

«Түйтэй гутал» гэжэ шүлэг хараад үзэе. Шэрэб гэжэ бишыхан хүбүүндэ эхэнь гоё гэгшын булгайр гутал оёжо үгэбэ. Шэрэб ехэл баярлан, ахадаа хамһуулан, арайхан хүлдөө багтаагаад:

Хүхюунээр энеэн
«табар-табар»
Хүлөө татан алхаба.
Гэшхэлэн ябатараа дороо.
Гэнтэ дохолон һуушаба.

Тиигээд манай хүйхэр гэнгинэн һуужа,уйтадаһан гуталаа тайлажа хаяба. Ахань аргаа барагдахадаа ехэшье, багашье гутал һарбайба, теэд тэдэнь «Барандаа ёо-ёонууд байгаа».

«Хүл нюсэгөөр бү ябуула»,—
гэжэ
Хүгшөөдэйм эхилээ гэмэржэ.
Баабайн мантагарыш үмдэ
гээб —
Баһал ёо-ёо, ёо-ёо гээ»,— гээд автор шүлэгөө дүүргэнэ.

«Бороогой уһан» гэжэ шүлэг мүн лэ һонирхолтой байна. Борхой хүбүүнэй бороогой һүүлээр газаа гаран гэхэдэ, уһан шалбааг тогтошоод байба. Оймохо гээд лэ, ехэл зүрхэсэн захадань зогсоно:

«Оёоргүй юм гү, энэм нээрээ,
Айдаһа хүрэжэ шэшэрхээр».
Тиигээд:
«Шүүһэтэй Балдан һэмээхэн
ерээд,
Шэхэндэнь шангаар
хашхаржархёо.
Һууридаа Борхой обхогод
гэхэдээд,
«Һүүг» гээд шалбааг соо
тарайшоо.
Бархирһаар өөдөө бодон
гэхэдээ,
Борхой гэнтэ болишобо.
Шэнгээб гэжэ һанан гэхэдээ,
Шагайсаа уһан соо байба».

Автор хөөрхэн, бэрхэ хүбүүд тухай хөөрэхэһөө гадна, мүн баһа муу зантай, аймхай, үлүүсэ эрхэ хүүгэдые наадална. «Зүрхэтэй Галдан» гэжэ шүлэг соо Галдан гэжэ хүбүүн эжытэеэ ябахадаа үетэндөө дээрэлхэдэг аад, эжынгээ үгыдэ аймхай юм байна гэжэ мэдэнэбди.

Жалсановай шүлэгүүдэй үшөө нэгэ һайн талань юуб гэхэдэ, тэдээн соонь гоё гоё һургаалнуудые хэлэһэн юрэнхы тобшололнууд үгы. Харин уншагшад өөһэдөөшье тон бэлэхэнээр тобшололнуудые хэхээр байна. Энээндэ жэшээ болгон «Хүршын хүбүүхэн» гэжэ шүлэг абаад үзэе. Энэ шүлэг соо өөрынгөө юумэндэ гамтайгаар хандадаг аад, бусадай зөөридэ хайша хэрэгээр хандадаг бишыхан хүбүүе автор шүүмжэлнэ. Энэ шүлэг миил хоёрхон бадагтай. Теэд, эдир уншагшадай сэдьхэлдэ ямар ехэ бодол түрүүлхэб!

Хүбүүнэй өөдэгүй зан тухайда автор өөрөө хэлээгүй, харин хүбүүндэ хөөрүүлһэниинь шүлэгэй амжалтын оньһон болоо гэжэ һанагдана.

Тойрожо байгаа юумые ажаглажа шадаха гээшэ залуу бэшэгшэдэй һайн шанар байха ёһотой.

«Суранзан» гэжэ ном зохидхон зурагуудаар шэмэглэгдэнхэй. Уранзурааша Д. Дамбаев бүхы шүлэгүүдэйнь удхануудые зүбөөр ойлгожо, эдир геройнуудые хүнэй үнэншэмөөр харуулаа. Энэнь тон һайшаалтай. Энэ хадаа шүлэгүүдые уншаад, тэдэнэй удхые ойлгохо хэрэгтэнь хүүгэдтэ ехэхэн туһа хүргэхэ бшуу.

Шүлэгүүдэй үгэнь уншагшадта ойлгосотой байна. Ехэнхи шүлэгүүдэйнь мүрнүүд гурба гурбан үгэнүүдһээ бүридэнхэй. Уншахада яһала ульгамууд.

Гэбэшье, залуу поэдүүдые магтахаһаа гадна, мүн баһа дутуу дундануудыень зааха ёһотойбди. Ульгам мүрнүүдэй хажуугаар заримдаа ута унжагар, уншахада хүжүүн мүрнүүд баһал дайралдана.

«Захагүй тэнгэри шалбааг соо
хүхэрөөд,
Залгаад үүлэд тамарна».
(«Бороогой уһан», нюур 10).

Зарим шүлэгүүдыень уншажа байтар, ритмэнь таһаршана.

«Нэгэтэ хүршындөө ороһом(?)
хүбүүниинь
Номойнгоо хуудаһа таһалжа
һууба».
(«Хүршын хүбүүхэн», 23 нюур).

Хэрбээ энэ номой эгээл бишыхан һурагшадта зорюулагдаһые хараадаа абабал, һаяхан үзэгтэ ороһон хүүгэд иимэ шүлэгүүдые уншахадаа ядалдаха бшуу. Мүн баһа толгой холбуулга дутуугаар хэрэглэгдэнхэй.

«Түй-тэй гутал оёо байна,
Та-һа хүлыень улайлгаа.
(«Түйтэй гутал» 8 нюур).
Али:
«Хаб-шаа, гасаалаа ха, гэнгинээд,
Хүл-һөө һугалан хаябал даа», —
гэхэ мэтэ жэшээнүүдые тон олоор харуулжа боломоор. Толгой холбуулгада түрүүшын үенүүдэй абяанууд тааралдаһан байхадаа, шүлэгые эмхитэй болгодог. Тиимэһээ, илангаяа хүүгэдэй шүлэгүүдтэ иимэ толгой холболгые хараада абаха шухала.

Һайн шүлэгүүдэй хажуугаар «Барилгашад», «Асуудал» гэхэ мэтын бирагүйхэн шүлэгүүдэй хабшуулдаһаниинь гэмшэлтэй. «Барилгашад» гэжэ шүлэгые уншахада, нүгөөдэ шүлэгүүдтээл адли һонин бэшэ, юрэнхы үгэнүүдээр бэшээтэй.

«Асуудал» гэжэ шүлэг уншахадаа, түрэлхидөө шүүмжэлжэ һурахыень бишыхан геройнуудые баадхана гээшэ гү гэһэн бодол түрэнэ. Үнэхөөрөөшье, Бадмын эжы худэлнэ, теэд минии эжы юундэ гэртээ һуунаб гэһэн гансахан бодолдо Эрдэни хүбүүн эзэлэгдэнэ. Эхэ эсэгээ хүндэлдэг, тэдэнэй хэһэн ажалые сэгнэдэг байхаар үхибүүдээ хүмүүжүүлхэ ёһотойбди. Гэрэй эзэн эхэнэрнүүдэй хэдэг ажал ехэ, хүндэтэй байһаниинь хэндэшье мэдээжэ: тэдэнэр бүхы гэр байдалаа сахидаг, хүүгэдээ хүмүүжүүлдэг бшуу. Тиимэһээ, бүхы эжынэр ажалда эрхэбэшэ хабаададаг байха һэн гэжэ нүхэр Жалсанов буруу бодоно. Хүүгэдые хүмүүжүүлхэ гээшэ мүн лэ ниитын хэрэг ха юм. Тиимэһээ үри бэень эхээ хүндэлхэ уялгатай.

Мүн баһа шүлэгүүд соонь оронгүй үлэшэһэн, нариихан гэзээгэнүүдтээ гоё һайхан лентэ зүүһэн эдир басагад нүхэр Жалсановта гомдолтой байха аа гү гэжэ һанагдана. Нээрээшье, 16 шүлэгүүдэйнь нэгэн соошье, өөрэхэн зантай бишыхан басагад тухайда нэгэшье үгэ хэлэгдээгүй. Залуу поэднай энэ дутуугаа удаадахи ном соогоо зайсуулха бэзэ гэжэ найдаад, хүлисэжэ бололтой гү, али яалтайб, хүндэтэ уншагшад?

«Суранзан» гэһэн шүлэгэй суглуулбаринь горьтойхон дутагдалнуудтайшье һаа, залуу поэдэй эдир уншагшадтаа бариһан түрүүшын бэлэг болохо байна.

Ц. Дондокова, Доржи Банзаровай нэрэмжэтэ багшанарай институдай студентка.

*) **Владимир Жалсанов «Суранзан» (шүлэгүүд), Бурят-Монголой номой хэблэл, Улан-Удэ, 1957 он.**

МЕХАНИЗАТОРНУУДАЙ ГАЗЕТЭ

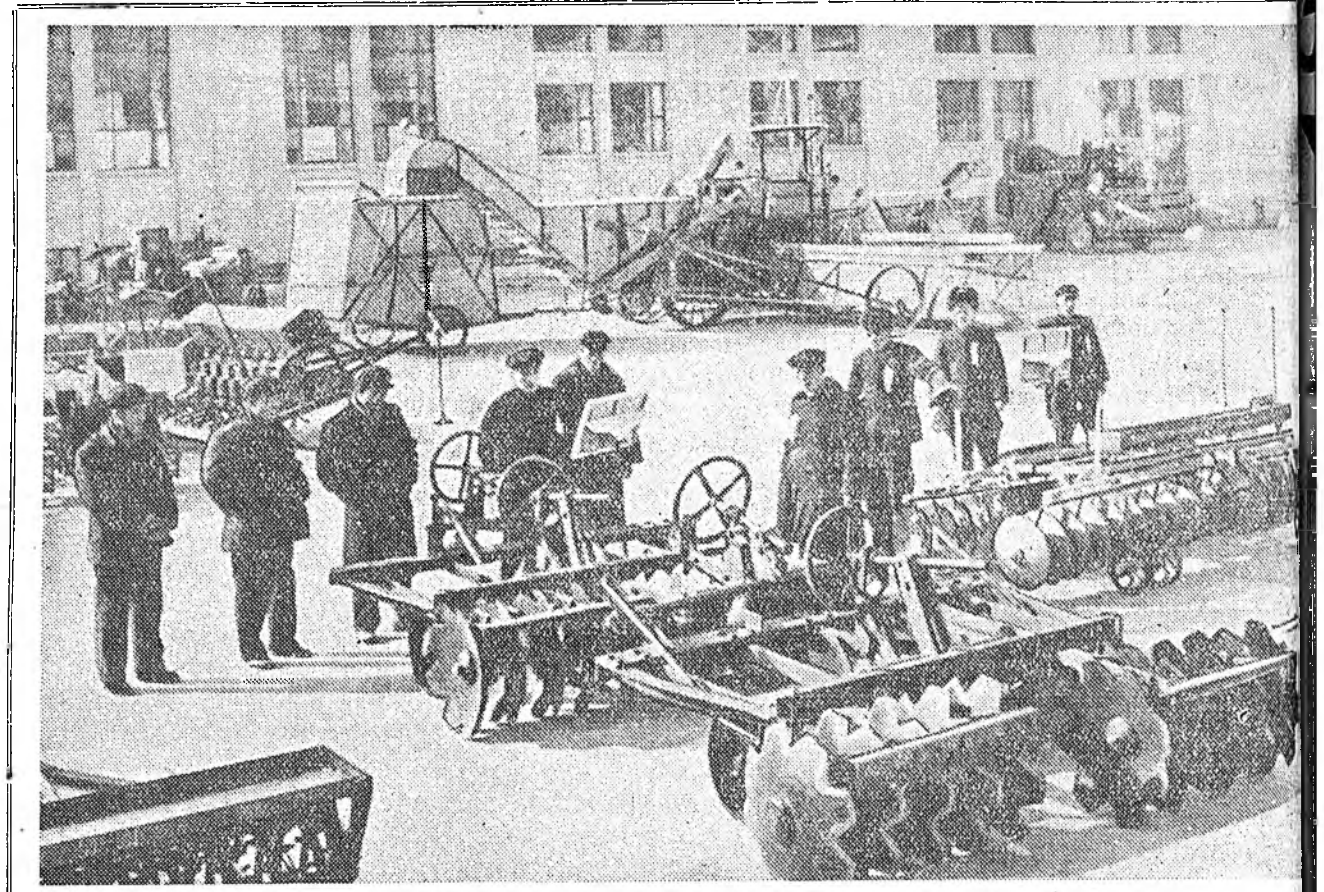
Һүүлэй сагта республикамнай зарим колхозууд болон совхозууд олон хэһэгээр гарадаг өөһэдын газетэтэй боложо байнхай. Мүн Ториин МТС-эй механизаторнууд өөһэдтөө иимэ газетэтэй болохо гэжэ хүсэһэн юм.

Энэ хүсэлэнгыень бэелүүлэн, МТС-эй дирекци, партийна, профсоюзна болон комсомолой организацинууд механизаторнуудай газетэ гаргадаг болохо гэжэ шиидэһэн байна.

Һаяхан механизаторнуудай газетын түрүүшын номер хэблэгдэн гараба. Энэ газетэ хэблэгдэжэ эхилһэн түрүүшынгээ үдэрһөө захалжа, таряа ногооной ундэр ургасын түлөө тэмсэжэ оронхой. «Тарилгые түгэс бэлэдхэлтэйгээр угтая» гэһэн түрүү бэшэг соогоо тус газетэ механизаторнуудай үмэнэхи шухала зорилгонуудые, мүн худэлмэридэхи дутагдалнуудыень зааһан байна. Тарилгада бэлэн болоһон тухайгаа тракторна бригадын бригадир нүхэр П. Ковандин бэшэг соогоо хөөрэнэ.

Олон хэһэгээр гарадаг энэ газетэ аймагай типографида һара бүридэ гурба дахин хэблэгдэхэ юм.

В. Богданов, аймагай газетын редактор.

Хитадай Арадай Республика. Бүхэхитадай хүдөө ажахын түрүүшын выставкэ һаяхан Пекиндэ нээгдэв. Хитадай [...]дөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй түйлаһан амжалтанууд, хүдөө ажахын олон машинанууд выставкэ дээрэ харуулагда[...]
ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Хитадта бүтээгдэһэн хүдөө ажахын машинанууд выставкын талмай дээрэ табяатай байна.
ТАСС-эй фотохронико.

К. Е. Ворошилов Ханчжоу мордобо

ШАНХАЙ, апрелиин 25. (ТАСС). Шанхайда гурбан үдэр айлшалһанайнгаа һүүлээр СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй түрүүлэгшэ К. Е. Ворошилов Хитадай эгээн һайхан городуудай нэгэн Ханчжоу ниидэн ошобо. Арадай түлөөлэгшэдэй Бүхэхитадай суглаанай саг үргэлжын комитедэй түрүүлэгшэ Лю Шао-ци, ВСНП-гэй саг үргэлжын комитедэй түрүүлэгшын орлогшо Сун Цин-лин, КПК-гэй ЦК-гэй Шанхайн бюрогой секретарь Цао Ди-цю, мүн Шанхайн арад зоной оло мянган түлөөлэгшэд К. Е. Ворошиловые үдэшэн мордохуулаа.

К. Е. Ворошилов Ханчжоуда ерэбэ

ХАНЧЖОУ, апрелиин 25. (ТАСС). К. Е. Ворошилов, тэрээнтэй сугтаа ябалсаһан хүнүүд, мүн КНР-эй гүрэнэй соведэй премьерэй орлогшо Хэ Лун Хитадай эртэ урда сагай ниислэл байһан Ханчжоу город апрелиин 25-да ерээ.

Гүрэнэй Соведэй премьер Чжоу Энь-лай, Чжэцзян провинциин арадай комитедэй түрүүлэгшэ Ша Вэнь-хань, КПК-гэй провинциальна комитедэй нэгэдэхи секретарь Цзян Хуа, Ханчжоугай арадай комитедэй түрүүлэгшэ У Сянь, сэрэгэй Чжэцзянай округой командалагша Линь Вэй-сянь СССР-эй болон КНР-эй гүрэнэй тугуудаар шэмэглэгдэһэн аэродром дээрэ советскэ айлшадые угтаа.

Климент Ефремович Ворошилов үзэсхэлэнгэй һайхан Сиху гэжэ нуурай эрье дээрэ байха юм. Нүхэр Ворошиловай аэродромһоо гараад байха газартаа ошоходонь городой, мүн дүтын тосхонуудай 200 мянган хүн тэрэниие амаршалһан байна.

Суэцкэ канал тухай деклараци Египедэй правительство толилбо

КАИР, апрелиин 25. (ТАСС). Египедэй правительство Суэцкэ канал тухай, мүн тэрэниие яажа хүтэлбэрилхэ тухай деклараци толилоо.

«1888 ондо баталагдаһан Константинопольско конвенциин ёһоор, бүхы оронуудай судануудта каналаар ямаршье һаадгүйгөөр хододоо гаража байхые Египедэй правительство зүбшөөнэ» гэжэ деклараци соо хэлэгдэнэ. «1956 оной июлиин 26-да Египедэй правительствын томилһон Суэцкэ каналай захиргаан» каналые хүтэлб[...] байха юм гэжэ деклараци с[...]лэгдэнэ.

Каналаар гарахын тулада [...]нууд Суэцкэ каналай захи[...] нэрэдэ түлөөһэ оруулха ёһото[...] һон бүхы мүнгэнэй табан [...]тыень Суэцкэ каналай захи[...] Египедэй правительствода [...] байха. Тиихэдэ бүхы ороһон [...]нэй 25 процентнь Суэцкэ ка[...] шэнэдхэн заһабарилха хэрэг[...]рюулагдаха.

Финляндиин правительство тушаалһаа бууха тухай мэдүүлгэ бариба

ХЕЛЬСИНКИ, апрелиин 25. (ТАСС). Премьер-министр К. А. Фагерхольм республикын президент У. К. Кекконентэй апрелиин 25-да уулзажа, правительствотаяа тушаалһаа гарахыемни зүбшөөгыт гэжэ президентһээ гуйгаа.

Премьер-министрын мэдүүлгэ соо иигэжэ хэлэгдэнэ: социал-демократическа партиин съездын һ[...] тохёолдоһон тогтууригүй байд[...] дашарамдуулан намайе, мүн [...]нэй соведэй бусад гэшүүды[...] шаалһаамнай буулгахыетнай [...]наб.

Республикын президент [...] дэрээ уялгаяа дүүргэжэ б[...] гэжэ тэрээндэ хэлээ.

Иорданиин правительство тушаалһаа гараба

БЕЙРУТ, апрелиин 25. (ТАСС). Иорданиин радиогой мэдээсэһэнэй ёһоор, Иорданиин правительствын премьер-министр Халиди толгойлжо байһан правительствотаяа тушаалһаа гарахам гэһэн мэдүүлгэ король Хусейндэ баряа. Халидиин п[...]тельствые король тушаалһаан[...]гаад, Ибрагим Хашимда шэнэ [...]вительство байгуулха даал[...] үгөө.

Иорданидахи байдал

ДАМАСК, апрелиин 25. (ТАСС). Апрелиин 24-дэ Иорданиин ниислэл—Амманда, мүн ороной бусад городуудта арад зон демонс[...]хэжэ, тэдэниие намнахын т[...] сэрэгэйхид болон полици хаба[...]

Э. Р. Рыгдылон

А. А. Ждановай нэрэмжэтэ Эрхүүгэй гүрэнэй университедэй доцент, филологическа наукануудай кандидат Эрдэмтэ Ринчинович Рыгдылон хүндэөр үбшэлһэнэйнгөө һүүлээр апрелиин 24-дэ наһа бараба.

Э. Р. Рыгдылон 1907 ондо Читын областиин Хёлогын райондо түрэһэн юм. Ленинградай Зүүн Зүгэй институдай Монгол разрядые тэрэ дүүргэһэн байна. Институт дүүргэһэнэйнгээ һүүлээр нүхэр Рыгдылон СССР-эй Наукануудай Академиин материальна культурын түүхын институдай аспирантурада һураһан байгаа. Диссертаци бэшэжэ баталуулһанайнгаа һүүлээр Э. Р. Рыгдылон СССР-эй суута археологууд А. Н. Бернштейн А. П. Окладников хоёрой хүтэлбэри доро хэдэн археологическа экспедицинүүдтэ хабаадажа, Киргизээр, Казахстанаар, Хакассяар, Бурят-Монголоор ябаһан байна. Гадна, Эрхүүгэй бурядай яряанай хэлые шэнжэлхэ зорилготой диалектологическа экспедицинүүдые нүхэр Рыгдылон хүтэлбэрилһэн юм.

Э. Р. Рыгдылон Зүүн Сибириин арадуудай археологи, филологиин талаар шэнжэлэлгын хүдэлмэри ябуулжа, бэлигтэй, оролдосотой һайн шэнжэлэгшэ байһанаа харуулаа. Э. Р. Рыгдылон Красноярска, Зүүн Сибириин археологёор хэдэн зохёолнуудые бэшэһэн байна.

Наһа бараһан Эрдэмтэ Ринчинович хабсагайнууд дээрэ һиилэгдэһэн эртэ урда сагай тюркска, хитад, монгол бэшэгүүдые тайлбари[...] тэрэшэлэн гол мүрэнүүдэй, н[...]гуудай бурят, монгол нэрэн[...] шэнжэлэн тайлбарилһан байга[...]

Эрдэмтэ Ринчинович научна [...] дэлмэри ябуулхаһаа гадна, [...]жэлтэдые бэлэдхэхэ хэрэгтэ [...]ралаа ехээр хандуулдаг һэн. [...] Рыгдылон түрүүн Красно[...] педагогическа институдта, [...]жэлнүүдтэ А. А. Ждановай [...]жэтэ Эрхүүгэй гүрэнэй унив[...] дэй Бурят-Монголой отде[...] багшалһан байна.

Эрдэмтэ Ринчинович Бурят[...] голой культурын научно-шэнжэ[...]гын институдай хүдэлмэридэ [...] эдэбхитэйгээр хабаададаг һэн [...] институдай эмхидхэһэн археол[...] ческа экспедициин отрядуудай [...]гыень тэрэ хүтэлбэрилһэн, арх[...]гиин, филологиин асуудалнуу[...] НИИК-ын тэмдэглэлнүүдтэ [...] статьянуудые толилһон [...] Гадна, БМАССР-эй түүхын гол[...] хала асуудалнуудаар болоһон [...]ференцинүүдтэ тэрэ эдэбхитэ[...] хабаададаг һэн.

Бурят-Монголой элитэ ех[...] дэлмэрилэгшэдэй нэгэн, бурят[...] гол арадай үргэн арад зоно[...] даһаа урган гараһан. Эрдэмтэ [...]чинович Рыгдылон наһа ба[...] бидэнһээ хахасаба.

Эрдэмтэ Ринчиновичын дүты[...] нил хүнүүд наһа бараһан энэ э[...]тын һаруул һайхан дурасх[...] сэдьхэл зүрхэндөө хододоо [...]галжа ябаха.

Ц. Б. Цыдендамбаев, Х. Н. Намсараев, А. К. Золотоев, Г. Н. Румянцев, П. Т. Хаптаев, К. М. Герасимова, Л. Е. Элиасов, М. П. Хомонов, Б. Д. Цибиков, Г. Ц. Бельгаев, В. Д. Кудрявцев, Ф. А. Кудрячев, Н. О. Шара[...]

Комиссионно худалдаа наймаа һайжаруулха

Республикымнай городуудта һүүлэй үедэ комиссионно наймаанда хүдөө ажахын продуктнууд элбэгээр гарадаг болобо. Гансахан Улан-Удэ городто хори гаран киоск, магазинуудта хүдөө ажахын продуктнуудые наймаалдаг болоо. Эдэ магазинууд нёдондо жэл 21 миллион түхэригэй продукт ажалшадта наймаалаа һэн. Энэ жэлэй эхинһээ хойшо 100-гаад тонно мяхан, 200 мянга гаран литр һүн, мүн ехэхэн хэмжээнэй загаһан, гурил гэхэ мэтэ продукт наймаалагдаба. Жэлэй эсэс болотор Улан-Удын ажалшадта 25 миллион түхэригэй продукт наймаалагдахаар хараалагдана.

Гэбэшье, республика дотор хүдөө ажахын продуктнуудые наймаалга хаа хаанагүй һайнаар ябуулагданагүй. Баунтын, Хойто-Байгалай аймагуудта, Зэдын комбинадай Баянгол посёлогто хүдөө ажахын продуктнуудай комиссионно худалдаа наймаан мүнөө хүрэтэр эмхидхэгдээгүй байһаар. Улан-Удэ городой сэмбын фабрикада, модоной заводто, Железнодорожно райондо, мүн Мухаршэбэрэй, Түнхэнэй, Прибайкальска аймагуудта комиссионно худалдаа наймаан муугаар ябуулагдана. Энэ хэрэгтэ Бурмонкоопсоюзай правлени, городской болон аймагуудай гүйсэдкомууд зэмэтэй байна.

Бурмонкоопсоюзай правлениин, мүн зарим аймпотребсоюзуудай хүтэлбэрилэгшэдэй эмхидхэлэй хүдэлмэри муугаар ябуулһан дээрэһээнь городууд болон аймцентрнүүдтэ комиссионно сэнгээр эдеэ хоолой зүйлнүүдые наймаалха түсэб дүүргэгдэнэгүй. Иимэ байдалай гол шалтагаанинь юуб гэхэдэ, наймаанай худэлмэрилэгшэд хүдөөгэй ажалшадһаа, колхознигуудһаа мяха, һү, үндэгэ болон бусад продуктнуудые худалдан абаха хүдэлмэри ябуулдаггүй байна. Бабушкин городой магазинуудта мүнөө дабһалагдаһан капуста, омуль хоёрһоо ондоо продукт наймаалагданагүй. Заиграйн аймпотребсоюзай складта талха, ороoһоной зүйлнүүдэй хэды байбашье, магазинуудтань наймаалагданагүй.

Хүдөөгэй ажалшадһаа худалдан абаһан продуктые хоролтодо оруулангүйгөөр һайнаар хадагалха, мүн тэндээ ариг сэбэр сахиха хэрэгтэй. Гэбэшье, комиссионно олохон магазинуудта түргөөр гутадаг эдеэ хоол муугаар хадагалагдана. Илангаяа Улан-Удын горкоопторгын складта продуктнууд муугаар хадагалагдана. Нёдондо жэл эндэ аяар 70 гаран мянган түхэригэй элдэб продуктнууд гутаагдаһан байна. Тэрэшэлэн олон центнер овощь гутаагдаа. Теэд, гэмтэй хүнүүдынь ямаршье харюусалгада хабаадуулагдаагүй байһаниинь гайхалтай юм.

Бурмонкоопсоюзай болон горкоопторгын хүтэлбэрилэгшэд гүрэнэй зөөри үригшэд, хулгайлагшадтай һулаар тэмсэнэ. Урдань худалдаа наймаанай газарта үрилтэ, үбэршэлгэ хэһэнэйнгээ түлөө ажалһаа гаргагдаһан хүнүүд дахяад наймаанай ажалда абтана. Жэшээнь, советскэ худалдаа наймаанай журам эбдэжэ, ажалһаа гаргагдаһан Янина, Кузьмина, Путов гэгшэд мүнөө дахин энэ хүдэлмэридэ ороод байна. Энэ мэтын ушарһаа нёдондо жэл аяар 50 гаран мянган түхэригэй эдеэ хоол үригдэһэн байна. Тиихэдэ эдеэ хоолой зүйл дутааһан, гутааһан хүнүүдээр тэрэниинь түлүүлэнгүй орхижо болохогүй. Горкоопторгын хүтэлбэрилэгшэд энэ талаар ехэ алдуу гаргана. Байгша оной январь һарада Улан-Удын горкоопторгын магазинуудһаа 3 тонно тухай гутаһан хартаабхын бусаагдахада, овощехранилищиие даагша нүхэр Даньшинада ямаршье зэмэ тохогдоогүй, тэрэ хартаабхань юрын актаар гаргашалагдаһан байна.

Мүн горкоопторгын зарим магазинуудта советскэ худалдаа наймаанай гурим эбдэгдэнэ. № 5, 7 магазинуудта, № 1, 4 киоскнуудта продуктнуудые дутуугаар шэгнэхэ, хүнүүдһээ мүнгэ үлүүгээр абаха баримтанууд үзэгдөө. Тиихэдэ, 5-дахи, 7-дохи, 9-дэхи магазинуудта аяар 1951—1954 онуудһаа хойшо шалгалтада ороогүй шэгнүүр хэрэглэгдэнэ. Зарим магазинуудта дурадхалай болон гомдолой дэбтэрнүүд үгы байһаар.

Ажалшадай эрилтые хангадаг наймаанай хүдэлмэриин эдэ дутагдалнуудые түргөөр усадхаха хэрэгтэй. Гэхэтэй хамта, Бурмонкоопсоюзай правлени (түрүүлэгшэнь нүхэр Танхаев) аймпотребсоюзуудай, горкоопторгын хүтэлбэрилэгшэдтэ эрилтэ багаар табина. Республикын худалдаа наймаанай министерство эд хэрэглэгшэдэй кооперациин хүдэлмэридэ, илангаяа комиссионно худалдаа наймаа эмхидхэхэ хэрэгтэ багаар туһална.

Зунай саг ойртожо байна. Эдеэ хоолой түргөөр гутаха саг болохонь. Тиимэһээ продуктнуудые шанар һайнтайгаар наймаалхын тула бүхы комиссионно магазинуудта зохихо гурим тогтоогдохо, складуудынь, холодильнигуудынь заһабарилагдаха, ариг сэбэр һайнаар сахигдаха ёһотой.

Мүн комиссионно худалдаа наймаанай киоск, магазинуудые олошоруулха тушаа Улан-Удын, Гусиноозёрск, Городок городуудай, аймагуудай худалдаа наймаанай хүтэлбэрилэгшэд, горсоведэй болон аймсоведэй хүтэлбэрилхы хүдэлмэрилэгшэд зохихо хэмжээ абаха уялгатай.

Д. Петров.

Редактор Д. Л. ЛОБСАН[...]

Адрес редакции: г. Улан-Удэ, ул. Ленина, 26. Телефоны редакции: редактора 46-32, зам. редактора — 32-74, отв. секретаря — 27-37, отделов: партийной жизни, сельского хозяйства — 47-59, пропаганды и переводов — 35-14, культуры и быта, промышленности — 34-05, местной информации и писем — 24-74, корректорская — 32-67, бухгалтерия 37-32. Для междугородных переговоров — 16.

Н 00411. Типография Министерства культуры Бурят-Монгольской АССР. Зак. № 215[...]